

Eenige opmerkingen over het aanbod van gereede betaling gevolgd van consignatie

<https://hdl.handle.net/1874/242022>

EENIGE OPMERKINGEN

OVER

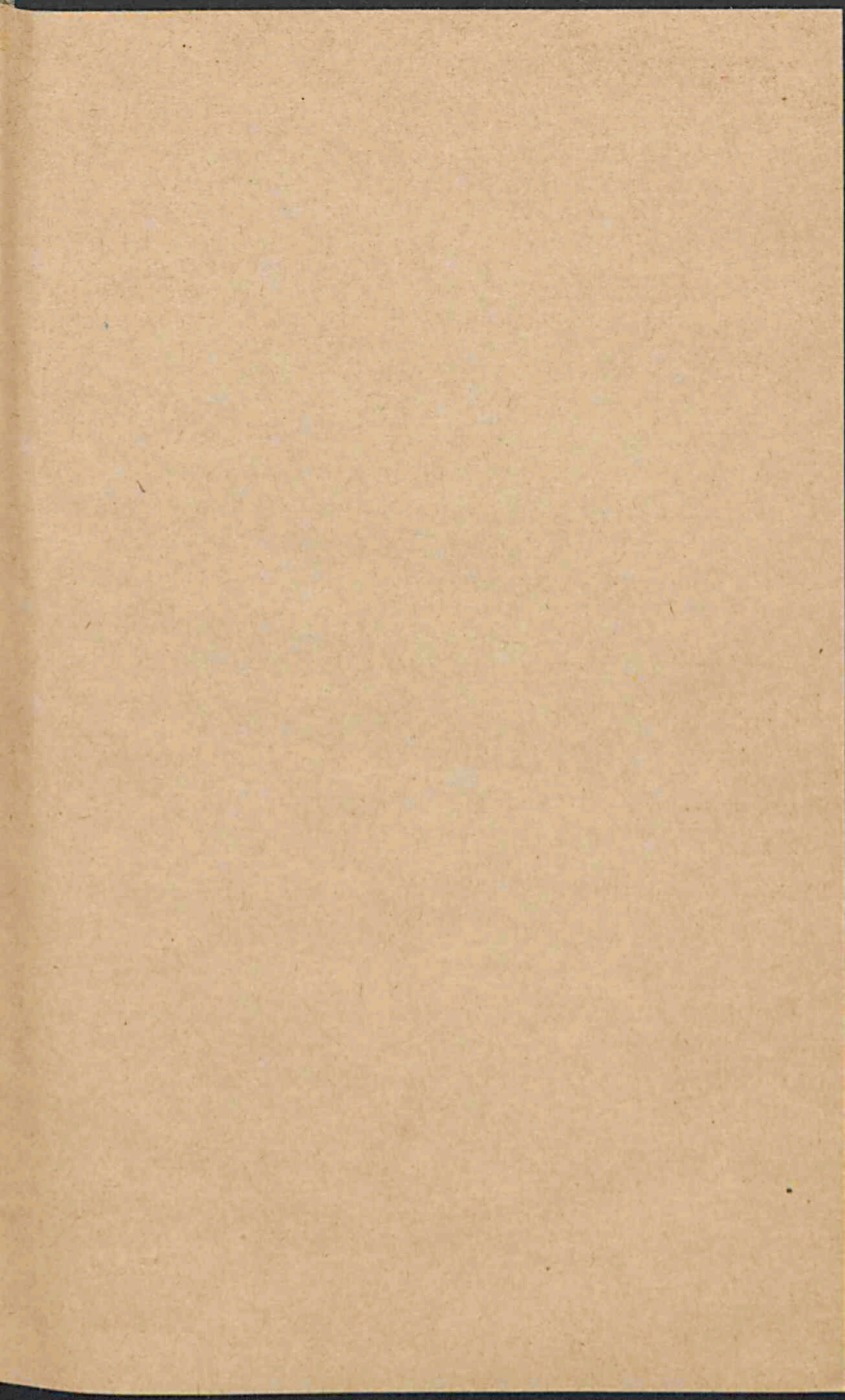
HET AANBOD VAN GEREDEDE BETALING

GEVOLGD VAN CONSIGNATIE.

Proefschrift

VAN

s.
cht

EENIGE OPMERKINGEN

OVER

HET AANBOD VAN GEREDEDE BETALING

GEVOLGD VAN CONSIGNATIE.

Diss. Utrecht, 1880

EENIGE OPMERKINGEN
OVER
HET AANBOD VAN GEREDEDE BETALING
GEVOLGD VAN CONSIGNATIE.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAP,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. E. MULDER,

HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER WIS- EN NATUURKUNDE,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAT DER UNIVERSITEIT,

EN

OP VOORDRACHT DER RECHTSGELEERDE FACULTEIT,

TE VERDEDIGEN

op ZATERDAG, den 3den JULI 1880, des namiddags ten 3 ure,

DOOR

JAN CONSTANTIJN NICOLAAS VAN EYS,

GEBOREN TE AMSTERDAM.

UTRECHT,
J. DE KRUYFF.
1880.

ERSTE OPMERKINGEN

HET AANBOD VAN GELEENDE BETALING

GEVOELD VAN CONSIGNATIE

PROFESCHRIJF

DE VERBODENDE VAN HET WET

DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAAP

DE DE WILDE UNIVERSITEIT TE ROTTERDAM

DE VERBODENDE VAN HET WET

DR. E. MULDER

DE VERBODENDE VAN HET WET

DE VERBODENDE VAN HET WET

DE VERBODENDE VAN HET WET

DE VERBODENDE VAN HET WET

DE VERBODENDE VAN HET WET

DE VERBODENDE VAN HET WET

DE VERBODENDE VAN HET WET

DE VERBODENDE VAN HET WET

DE VERBODENDE VAN HET WET

DE VERBODENDE VAN HET WET

Aan mijn Vader.

А. С. П. И.

Левый берег

INHOUD.

	Blz.
Inleiding	1
Aanbod	7
Consignatie	42
Eenige gevolgen	74
Stellingen	103

IN HOOD

INLEIDING.

Waar het recht en de billijkheid voorschrijven dat een schuldenaar zijne verplichtingen nakome, daar eischen zij ook dat de schuldeischer genoeg neme met de naar behooren aangeboden praestatie van den schuldenaar.

Terecht hebben dus de wetgevers begrepen dat, wanneer de schuldenaar de door hem aangegane verbintenis wil nakomen en de schuldeischer weigert die praestatie aan te nemen (iets waartoe men hem niet dwingen kan) zij dezen schuldenaar de gelegenheid moeten geven om zich van de verbintenis te bevrijden.

Wij zien dienovereenkomstig in de 2^e afdeeling van Titel 4 van het derde boek van ons Burgerlijk Wet-

boek een rechtsmiddel niet genoeg te waardeeren voor die schuldenaren, die, verlangend zich te ontslaan van de verplichting die op hen rust, hierin verhinderd worden door de kwaadwilligheid of de luimen van eenen schuldeischer, en daardoor de verantwoordelijkheid voor het verschuldigde veel langer zouden behouden dan billijk is.

Het hoofd van de Afdeeling, wier bespreking wij ons ten doel stellen luidt: „Over het Aanbod van „gereede betaling gevolgd van Consignatie of Be- „waargeving.” Twee zaken worden dus in die afdeeling behandeld, nam. Aanbod en Consignatie.

Wij gelooven den aangewezen weg te volgen door deze twee afzonderlijk na te gaan en beider gevolgen aan te toonen, terwijl wij, door van tijd tot tijd het oudere recht te raadplegen, ons een denkbeeld zullen kunnen vormen van de wordings- en ontwikkelingsgeschiedenis van ons onderwerp.

Van de wijzen, waarop verbintenissen te niet gaan, wordt in art. 1417 B. W. de betaling in de eerste plaats genoemd, en daaraan vinden wij de eerste afdeeling van Titel IV van het derde Boek gewijd.

Het aanbod van gereede betaling, gevolgd van consignatie of bewaargeving, wordt in datzelfde artikel onmiddellijk na de betaling genoemd als *modus tollendae obligationis* en verder besproken in de tweede afdeeling van dienzelfden titel.

Hieruit blijkt dat onze wetgever de Betaling en het Aanbod van gereede Betaling gevolgd van Consignatie als twee afgescheiden, op zich zelf

staande middelen beschouwt, waardoor verbintenissen te niet kunnen gaan. Wij stippen dit aan daar zich hier een afwijking van den Code Napoléon voordoet. In art. 1234 van dat Wetboek wordt de volgende bepaling gevonden: „Les obligations s'éteignent par le paiement, par la novation, par la remise volontaire, par la compensation, par la confusion, par la perte de la chose, par la nullité ou la rescision, par l'effet de la condition résolutoire, qui a été expliquée au chapitre précédent, et par la prescription, qui fera l'objet d'un titre particulier”; van een middel dus, dat gelijke beteekenis heeft als aanbod van gereede betaling gevolgd van consignatie, gewaagt het artikel niet.

Het hoofdstuk in den Code, waarvan art. 1234 het eerste, is verdeeld in 7 *Sections*, van welke elke een wijze waarop verbintenissen te niet gaan, behandelt. Section I handelt over „Paiement,” en is in vijf onderdeelen: „Paiement en général, Paiement avec subrogation, l'Imputation des Paiements, les Offres de Paiement et la Consignation, en la Cession des Biens gesplitst. Het is dus duidelijk dat in het oog van den Franschen wetgever het aanbod van gereede beta-

ling gevolgd van consignatie een onderdeel is van de betaling in het algemeen. Terecht heeft onze wetgever geoordeeld dat het aanbod van gereede betaling gevolgd van consignatie geen onderdeel van betaling zijn moet: het is geen betalen wanneer een schuldenaar het door hem verschuldigde aanbiedt en dit na weigering van den schuldeischer om het aan te nemen, in bewaring geeft; de plaats waar geconsigneerd wordt, de consignatiekas wordt tegenover den schuldeischer aansprakelijk, maar den schuldeischer zelf wordt niet betaald. DURANTON (XII, 201) zegt terecht: „Ce n'est point un „paiement proprement dit, puisque le débiteur peut „retirer la chose tant que le créancier ne l'a point „acceptée, et que, s'il la retire, les cautions et les „codébiteurs ne sont point libérés, et les privilèges „et les hypothèques ne sont point éteints”, en MARCADÉ, ook willende aantonen dat er geen betaling in den zin van het woord plaats heeft, merkt op: „Quant au créancier, il est vrai de dire qu'il „reste encore créancier, qu'il n'est pas payé; „seulement sa créance existe alors non plus „contre le débiteur, mais contre la caisse des „consignations, qui seule est désormais obligée „vis-à-vis de lui.”

In ons Burgerlijk Wetboek beginnen de bepalingen over het aanbod van gereede betaling gevolgd van consignatie met artikel 1440; dit is geheel overgenomen uit den Code Napoléon, waar art. 1257 hetzelfde beginsel bevat, en berust op Lex 6 Cod. de Usuris (IV, 32)¹⁾.

Art. 1440 is de kern van onze geheele afdeeling: de artikelen 1441—1448 B.W. en de artt. 794 en volg. van het Wetb. van Burg. Rechtsvordering, hoewel noodzakelijk, lichten art. 1440 alleen nader toe en geven den vorm aan voor de handelingen daarin beschreven.

Art. 1440 luidt: „Indien de schuldeischer weigert zijne betaling te ontvangen kan de schulde-
„naar hem aanbod van gereede betaling van het
„verschuldigde doen, en, bij weigering van den
„schuldeischer om hetzelfde aan te nemen, de geld-
„som of zaak in geregtelijke bewaring stellen.

¹⁾ Si creditrici, quae ex causa pignoris obligatam sibi rem tenuit, pecuniam debitam cum usuris testibus, praesentibus obtulisti, eaque non accipiente obsignatam eam deposuisti, usuras ex eo tempore quo obtulisti, praestare non cogeris: absente vero creditrice, praesidem super hoc interpellare debueras. Cf. Lex 2 Cod. de Usuris, Lex 19 Cod. de Usuris en Lex 9 Cod. de Solut.

„Zoodanig aanbod, gevolgd van bewaargeving bevrijdt den schuldenaar en strekt ten zijnen opzigte tot betaling, mits hetzelfde op eene wettige wijze gedaan zij; blijvende het alzoo in bewaring gebragte voor rekening van den schuldeischer.”

Het eerste wat hierin onze aandacht trekken moet is het

A A N B O D.

Aanbod doet zich voor in tweeërlei gedaante; vooreerst wanneer iemand mondeling of schriftelijk zich bereid verklaart iets te geven of te doen, dan noemen wij dit een aanbod; dit is wat de Fransche schrijvers verstaan onder „*Offre labiale* of *Offre verbale*.” Door zoodanige bereidverklaring, door eenen schuldenaar aan zijnen schuldeischer gedaan, worden geen juridiesche gevolgen in het leven geroepen. Behalve dit aanbod (dat men wellicht juister belofte van aanbod zou kunnen noemen) kennen wij nog een tweede soort: wanneer namelijk iemand in werkelijkheid aan een' ander eene zaak wil geven met de bedoeling om zich van die zaak te ontdoen, dan heeft ook aanbod plaats. „*Offres réelles*” is

de Fransche naam voor dit aanbod: wij vinden dezen naam in den Code Napoléon gebezigd voor 't geen wij verstaan onder aanbod van gereede betaling.

In de Hollandsche uitgave van den Code Napoléon waren de woorden „Offres réelles” weêrgegeven door „reële offers.” Wij vinden in deze woorden „reële offers” aanleiding om te vragen of de vertaling veel had bijgedragen om het begrip duidelijker te maken voor hen, die de Fransche taal niet machtig waren. De woorden, die deze zaak in het Wetboek van 1830 moeten aanduiden, nam. „*Aanbod met de daad*” bewijzen, dat de woordenschat van onze taal groot genoeg is om bij ons bestaande toestanden en handelingen uit te drukken; wat is afstootelijker, dan, wanneer 't niet noodig is, vreemde woorden te gebruiken in een Vaderlandsch Wetboek, waaruit de zeden, het karakter en de nationaliteit van een volk moeten kunnen opgemaakt worden?

De uitdrukking „aanbod met de daad” vond echter geen genade in de oogen van de latere wetgevers: reeds bij het ontwerp van 13 Maart 1833 werd voorgesteld in haar plaats te lezen, „aanbod van gereede betaling,” en later is dientengevolge, bij art. 10 der wet van 15 Junij 1833 St.B. n°.

35 bepaald, dat die woorden het vroeger voorgestelde „aanbod met de daad” zouden vervangen.

Wanneer iemand een schuld betalen wil, dan zal hij het verschuldigde zelf, of door eenen lasthebber aan den schuldeischer ter betaling aanbieden; dit is het „aanbod in der minne” of zooals de Franschen het noemden „Offres amiables;” het is natuurlijk wel te onderscheiden van het gerechtelijk aanbod, want daaraan zal het steeds dienen vooraf te gaan. Neemt de schuldeischer het in der minne aangeboden niet aan, hoe dit blijkt is onverschillig, dan kan de schuldenaar het hem op de door de wet voorgeschreven wijze aanbieden. Den weg, dien hij hierbij in te slaan heeft, de voorwaarden tot de geldigheid van het aanbod van gereede betaling, leert artikel 1441 B. W., bij welks redactie men, behoudens enkele veranderingen, art. 1258 C. N. op den voet gevolgd heeft.

Art. 1441 B. W. noemt een zevental vereischten op voor de geldigheid van het aanbod van gereede betaling, die wij elk afzonderlijk zullen nagaan, maar niet in dezelfde volgorde als zij in ons artikel voorkomen.

Het eerste vereischte voor de geldigheid van het aanbod van gereede betaling is, dat de schuld die aangeboden wordt, werkelijk bestaat.

Wij maken dit op uit het bepaalde in art. 1441 n°. 5, waar wij zien dat de voorwaarde, waaronder de schuld is aangegaan vervuld moet zijn, wil men van die schuld geldig aanbod doen. Voordat de voorwaarde vervuld was, was de schuld nog niet existent; de wet verbiedt daarvan aanbod te doen; dus eerst wanneer de schuld werkelijk bestaat kan aanbod geldig zijn.

Ten tweede moet de persoon, die aanbod van gereede betaling doet, tot betalen bevoegd zijn; (art. 1441 n°. 2). Dit brengt ons tot de vraag: wie zijn tot betalen bevoegd? Behalve de eigenaar der te betalen zaak, wiens betalingsbevoegdheid door niets aan banden gelegd wordt (b. v. door onder curatele-stelling), kan ieder die bij de betaling belang heeft zulks doen, gelijk, zegt art. 1418 B. W., een medeschuldenaar of een borg. Ook kan een derde betalen die er geen belang bij heeft, zoo hij handelt in naam en tot kwijting van den schuldenaar (bijv. een lasthebber) of indien hij, in zijn eigen naam handelende, niet in de rechten

van den schuldeischer geplaatst wordt; want gebeurt dit, dan gaat de verbintenis niet te niet; wij nemen MALLEVILLE'S woorden over, die zegt: „L'obligation n'est pas acquittée par un étranger „qui se fait subroger, c'est-à-dire qu'elle n'est pas „éteinte et qu'elle *passe* seulement du créancier „originaire à celui qui se fait subroger.”

Ook kan, behalve de reeds genoemden, hij die vrijwillig, zonder daartoe last te hebben bekomen, een anders zaak waarneemt, aanbod van gereede betaling doen. De bepalingen over zaakwaarneming, in art. 1390 B. W. voorkomende, geven geen aanleiding dit in twijfel te trekken, en het volgt uit art. 1418. Voor de gevolgen van een aanbod gedaan door een negotiorum gestor, verwijzen wij naar art. 1393 B. W. Hij, wiens zaken waargenomen zijn, is gehouden de verbintenissen, door den waarnemer in zijnen naam aangegaan, na te komen, mits deze gehandeld hebbe als een goed huisvader, hetgeen art. 1392 a. B. W. voorschrijft.

Het derde vereischte voor de geldigheid van het aanbod van gereede betaling is, dat het gedaan worde aan eenen schuldeischer, die bevoegd is om betaling te ontvangen, of aan dengene, die

de macht heeft voor hem te ontvangen (art. 1441 n°. 1). Wil men weten wie tot het ontvangen van betaling bevoegd is, men sla art. 1421 B. W. op, waar dit uitdrukkelijk vermeld staat; betaling, dus ook aanbod van gereede betaling, moet gedaan worden aan den schuldeischer of aan iemand die volmacht van hem heeft, of die door den rechter of door de wet gemachtigd is om voor denzelve te ontvangen. Behalve aan den schuldeischer zelven, kan dus aanbod gedaan worden aan iemand, die uit overeenkomst, uit kracht der wet of door een gerechtelijk vonnis daartoe de bevoegdheid heeft. Kan aanbod gedaan worden aan den schuldeischer, dan is het ook duidelijk dat het aan zijn erfgenamen en rechtverkrijgenden gedaan kan worden. Als voorbeeld van iemand, die uit overeenkomst het recht verkrijgt voor den schuldeischer betaling aan te nemen, kan de mandataris genoemd worden. Als mandataris kan ook beschouwd worden de vennoot, die volgens a. 1673 B. W. bij een bijzonder beding met het beheer der maatschap belast is, evenals de bestuurder van een zedelijk lichaam in a. 1692 B. W ¹⁾.

1) In het vroegere recht kon bij het sluiten van een overeenkomst iemand aangewezen worden aan wien, ten behoeve

Ook krachtens de wet kunnen, zooals wij zagen, sommige personen voor den schuldeischer betaling, dus ook aanbod van gereede betaling ontvangen; voorbeelden hiervan vinden wij in art. 160 B. W., volgens hetwelk aan den man, die de goederen van de vrouw bestuurt, klaarblijkelijk voor haar aanbod kan gedaan worden; in art. 362 B. W. volgens hetwelk aan den vader voor zijne minderjarige kinderen, gedurende het huwelijk, aanbod kan gedaan worden; in art. 443 B. W., waaruit blijkt dat aan den voogd, in art. 506 e. B. W., waaruit blijkt dat aan den curator, in art. 520 B. W. waaruit blijkt dat aan den bewindvoerder van de goederen van een afwezige, in artt. 1052 en volgg., waaruit blijkt dat aan uitvoerders van uiterste wilsbeschikkingen, in artt. 1172 en volgg., waaruit blijkt dat aan den curator van eene onbeheerde nalatenschap, in art. 1390 B. W., waaruit blijkt dat aan den zaakwaarnemer, in art. 806 W. v. Kooph., waaruit blijkt dat aan den curator in een faillissement aanbod van gereede betaling kan gedaan worden.

van den schuldeischer betaald kon worden; dit was een *adjectus solutionis causa*. Aanbod van gereede betaling aan zulk een persoon gedaan, was dus ook volkomen geldig.

Door een uitspraak van den rechter kan iemand gemachtigd worden betaling te ontvangen voor een ander, bijv. na arrest onder derden (art. 735 W. v. Burg. Regtsv.). Aanbod van gereede betaling aan dien persoon gedaan is dan ook geldig. Een aanbod van gereede betaling, aan een der bovengenoemde personen gedaan, zal dus wanneer er niets anders aan ontbreekt volkomen geldigheid hebben.

Zal men kunnen beoordeelen of men aan den schuldeischer aanbod van gereede betaling geldig doen kan, dan dient men eerst te weten wie hij is: hij moet bekend zijn. Een gevolg hiervan is dat van een schuld aan toonder nooit aanbod zal kunnen gedaan worden ¹⁾.

Als vierde vereischte voor de geldigheid van het aanbod van gereede betaling noemen wij dat

¹⁾ Een Fransche wet van 6 Thermidor An III (in Frankrijk nog geldig), bepaalt, dat, wanneer het stuk aan toonder niet binnen drie dagen na den vervalldag ter betaling is aangeboden, dan de schuldenaar het bedrag er van kan consigneren, en dat hij aan dengene, die hem daarna om betaling vraagt, de akte van bewaargeving, die als reçu van de consignatie-kas dienst doet, zal kunnen geven tegen intrekking van de schuldbekentenis aan toonder.

de tijdsbepaling verschenen zij, indien deze ten behoeve van den schuldeischer bedongen is: (art. 1441 no. 4).

De bevrijding van den schuldenaar wordt steeds voor wenschelijk gehouden, en wanneer hij betalen wil moet hem geen belemmering worden in den weg geworpen.

Als tusschen twee personen een schuld ontstaat, zal er gewoonlijk bepaald worden na welk tijdsverloop die schuld betaald moet worden. Bestaat er een tijdsbepaling, maar blijkt niet ten wiens voordeele zij gemaakt is, dan wordt zij verondersteld gemaakt te zijn ten voordeele van den schuldenaar ¹⁾; dit kan ook uitdrukkelijk vastgesteld zijn. In deze beide gevallen kan de schuldenaar met het volste recht, voordat de bepaalde tijd daar is, aanbod van gereede betaling doen; immers de wet begunstigt de bevrijding en geeft den schuldenaar een voordeel door de presumpcie toe te laten dat de tijdsbepaling ten zijnen gunste gemaakt is; ieder mag afstand doen van een hem toegekend voordeel; dus niemand kan den schuldenaar belet-

¹⁾ Art. 1306 B. W.

ten een geldig aanbod van betaling te doen voordat de betalings-dag aangebroken is ¹⁾.

Is de tijdsbepaling echter, in plaats van ten voordeele van den schuldenaar, ten voordeele van den schuldeischer gemaakt (wat dan opzettelijk vermeld moet zijn), dan is de schuldenaar verplicht met zijn aanbod te wachten totdat de tijdsbepaling verschenen is.

In de vijfde plaats moet het aanbod van gereede betaling gedaan worden op de door de wet voorgeschreven plaats. Artt. 1441 n°. 6 en 1448 B. W. wijzen ons die plaats aan ²⁾.

De plaats, waar betaling geschieden moet, is niet altijd de plaats waar het aanbod gedaan moet worden. Betaling moet gedaan worden, volgens art. 1429 B. W., op de plaats bij de overeenkomst bepaald: ook daar moet de schuldenaar met zijn aanbod van gereede betaling komen. Is zulk een

¹⁾ Dit beginsel lijdt alleen uitzondering in het geval van art. 159 Wetb. v. Kooph., waar bepaald wordt dat de houder van een wisselbrief niet kan genoodzaakt worden de betaling voor den vervaltijd te ontvangen.

²⁾ Cf. L. 9 Cod. de Solut. Ita demum oblatio debiti liberationem parit, si eo loco quo debetur, solutio fuerit celebrata³⁾.

plaats niet in de overeenkomst genoemd, dan moet betaling van eene *zekere bepaalde* zaak geschieden dáár waar deze zich tijdens het sluiten van de verbintenis bevond. In dit geval is art. 1448 B. W. van toepassing; wij lezen aldaar: „Ingeval het verschuldigde bestaat in eene *zekere* zaak, welke geleverd moet worden op de plaats alwaar dezelve zich bevindt, moet de schuldenaar den schuldeischer geregteijk doen *aanmanen* om dezelve naar zich te nemen, bij eene akte, welke aan deszelfs persoon of woonplaats, of aan de woonplaats die tot de volbrenging der overeenkomst gekozen is, moet beteekend worden.”

Wij zien hieruit dat een eigenlijk aanbod van gereede betaling hier niet ter sprake komt; eene sommatie treedt er voor in de plaats, die gevolgd kan worden door eene in-bewaring-stelling op eene andere plaats, welke, evenals de consignatie na het aanbod, bevrijdt. De aanmaning heeft hier het aanbod moeten verdringen, want wilde men zulk eene zaak *aanbieden*, dan zou men haar bijna altijd moeten verwijderen van de plaats waar zij geleverd moet worden; het is niet aan te nemen dat de schuldeischer steeds op die plaats zal zijn, wachtende totdat men aanbiedt. Daarom deze afwijking.

Buiten deze twee gevallen, zegt art. 1429, dus wanneer eene zaak, die niet bepaald is in haar soort verschuldigd is, en de plaats van betaling niet genoemd is, moet de betaling geschieden ter woonplaatse van den schuldeischer, zoolang hij bij voortduring blijft wonen in de gemeente alwaar hij ten tijde van het aangaan der verbintenis woonachtig was en anderszins ter woonplaatse van den schuldenaar. Aanbod moet nu geschieden aan den persoon van den schuldeischer of aan zijne woonplaats, hetzij de werkelijke, hetzij de gekozene. Natuurlijk blijft de woonplaats van den schuldenaar hier buiten aanmerking. Is de verschuldigde zaak eene geldsom of eene res fungibilis, dan, zien wij, kan aan den persoon van den schuldeischer het gereede aanbod gedaan worden: dit schijnt te kennen te geven dat de schuldenaar gerechtigd is tot het doen van aanbod waar hij zijnen gebrekkigen schuldeischer ook ontmoet, anders zouden in ons artikel de woorden „hetzij” en „aan den persoon” weggelaten moeten zijn.

Is de schuldeischer gestorven, dan is de plaats waar het aanbod van gereede betaling gedaan moet worden het sterfhuis; de gezamenlijke erfgenamen zijn schuldeischers geworden; wacht de schuldenaar

met aanbod te doen nadat de akte van boedelscheiding verleden is, dan zal hij het verschuldigde moeten aanbieden aan diengene der erfgenamen wien deze inschuld toebedeeld is.

Is iemand verklaard vermoedelijk overleden te zijn, dan geschiede het aanbod aan de woonplaats van den vermoedelijken erfgenaam, en is iemand afwezig, dan treedt de woonplaats van den bewindvoerder zijner goederen in de plaats van die van den afwezige.

Een gezegde van DURANTON (XII. 213) geeft mij aanleiding tot de volgende opmerking.

Onder het Fransche recht was het niet genoeg dat men zich verwijderd had, om afwezig te zijn, men moest bovendien *afwezig verklaard* zijn geworden (artt. 115—119 C. N.). Zulk een afwezig-verklaring, *déclaration d'absence*, kon eerst gegeven worden wanneer de afwezige in vier jaren niets van zich had doen hooren: art. 115 C. N.

Van het oogenblik van het vertrek af tot dat van de *déclaration d'absence*, dus minstens vier jaren lang, werd men slechts *vermoed* afwezig te zijn: men was „une personne présumée absente.”

Daar het niet wenschelijk was dat de goederen van een „personne présumée absente” geheel onbe-

heard bleven, wilde de Fransche wetgever dat er
 voorzien werd in de administratie dier goederen
 en bepaalde in art. 113 C. N. „Le tribunal, à
 „la requête de la partie la plus diligente, commet-
 „tra un notaire pour représenter les présumés
 „absens dans les inventaires, comptes, partages et
 „liquidations, dans lesquels ils seront intéressés.”
 Wat kan DURANTON nu nopen t. a. p. te schrijven:
 „Si l'absence n'a point encore été déclarée, les
 „offres peuvent être faites au domicile qu'avait
 „l'absent lors de son départ”? Vóór de afwezig-
 verklaring is een notaris benoemd of niet. Is er
 een benoemd, dan zal de schuldenaar, zoo hij DURAN-
 TON's raad volgt, wel kunnen beproeven aanbod te
 doen aan de laatste woonplaats van den présumé
 absent, maar hij zal daar de deur gesloten vinden
 en ten slotte zich naar den notaris moeten begeven
 die den présumé absent vertegenwoordigt. En is
 er daarentegen geen notaris benoemd, dan is er ter
 wereld geen andere plaats denkbaar waar de schul-
 denaar met zijn aanbod zich zou kunnen vervoe-
 gen dan juist de laatste woonplaats van den afwe-
 zige, vóór zijn vertrek. Het door DURANTON be-
 weerde komt mij dus voor, in het eene geval
 onwaar, in het andere geval overtollig te zijn.

Een zesde vereischte voor de geldigheid van het aanbod van gereede betaling is, dat aangeboden worde datgene wat aangeboden moet worden. Wij kunnen dit opmaken uit hetgeen in art. 1441 n°. 3 B. W. gezegd wordt. Het aanbod moet loopen over de geheele opeischbare som en de interessen, mitgaders over de kosten die vereffend zijn, en over eene som gelds voor de kosten die nog niet vereffend zijn onder voorbehoud van nadere vereffening.

De eerste woorden van deze alinea hebben hun ontstaan te danken aan de bepaling van art. 1426 B. W., dat geen schuldenaar zijnen schuldeischer verplichten kan betaling van eene schuld bij gedeelten te ontvangen, zelfs al mocht die schuld deelbaar zijn. Het geheel moet dus aangeboden worden¹⁾. Bij dat geheel komen de interessen die uit kracht van het beding verschuldigd zijn. Dat de kosten ook moeten aangeboden worden, berust op de bepaling, dat kosten, op de betaling (dus ook op het aanbod) vallende, ten laste van den schuldenaar zijn²⁾.

¹⁾ Cf. Lex 9 Cod. de Solut. VIII. 43. *Obsignatione totius debitalae pecuniae*, solenniter facta, liberationem contingere manifestum est.

²⁾ art. 1431 B. W.

De terminologie van deze alinea is klaarblijkelijk te eng: dat de wetgever hier alleen aan eene geldschuld gedacht heeft, bewijzen de woorden *som* en *interessen*. Hetgeen hier alleen voor geldsommen is voorgeschreven, moet buiten twijfel op alle zaken toegepast worden.

Behalve dat de schuldenaar aanbod doet van eene som, die te klein of juist voldoende is, kan het ook gebeuren dat hij *meer* aanbiedt dan de opvorderbare som. Men heeft gevraagd of zulk een aanbod geldig is: de meeningen der verschillende schrijvers hierover loopen uiteen. DÉNIZART, bij TOULLIER aangehaald, is van gevoelen dat het aanbod niet kleiner en niet grooter mag zijn dan hetgeen verschuldigd is, dat het den schuldeischer geen overwinst mag voorspiegelen en hem niet, zoo hij het aanneemt, mag blootstellen aan een latere aanvraag om teruggave van het te veel betaalde.

TOULLIER (VII. 193) is het niet met hem eens, want, zegt hij, het aanbod is nietig wanneer niet het *geheele bedrag* aangeboden wordt; aan dit vereischte is voldaan, wanneer het aangebodene het geheele bedrag overtreft, want het mindere ligt in het meerdere begrepen, en daar geene nietigheid.

wordt voorgeschreven wanneer het aangebodene het verschuldigde te boven gaat, kan de rechter geen nietigheid van zulk een aanbod uitspreken. Wij laten TOULLIER een oogenblik zelf aan het woord: „Après la chute du papier-monnaie, il fut rendu quantité de jugements, qui annulèrent des offres et des consignations, parce qu'elles contenaient quelque chose au dessus de la somme due. Mais les principes de la matière n'étaient alors fixés par aucune loi, et l'on saisissait avec empressement le moindre prétexte pour annuler des offres, qui n'étaient que de véritables vols faits à des créanciers légitimes par des débiteurs de mauvaise foi.

Cette jurisprudence ne peut se soutenir sous l'empire du Code, qui a fixé d'une manière irrévocable les conditions nécessaires pour la validité des offres. Elles sont nulles, si elles ne sont pas de la *totalité*. Or cette condition est remplie, si la somme offerte excède cette *totalité*; car le moins est contenu dans le plus; et la nullité des offres n'étant point prononcée lorsque la somme offerte excède la somme due, les juges ne peuvent, sans s'exposer à la censure, créer une nullité qui n'existe pas dans la loi. Il faut en dire autant des autres critiques que l'on pourrait faire contre les offres ou contre

la consignation, lorsque les critiques ne sont pas fondées sur une disposition de la loi.

Cependant, si le procès-verbal constatait que le créancier a refusé de recevoir les offres, parce qu'elles excédaient la somme qui lui était due, et qu'il ne pourrait pas rendre l'excédant, et que, sans avoir égard à cette observation, l'huissier ou le débiteur, au lieu de faire l'appoint, avait remporté la somme pour la consigner, les offres devraient être annulées, parceque des offres retirées sans motif légitime, sont regardées comme non avenues.

Mais si, sans observer qu'il existe dans la somme offerte un excédant qu'il ne peut ni ne veut accepter, le créancier se bornait à refuser de recevoir sans en dire la raison, ou s'il se trouvait hors de son domicile au moment des offres, sans qu'on y trouvât une personne chargée de recevoir pour lui, nous ne pouvons penser que l'excès, dans les offres, soit un motif légitime pour en faire prononcer la nullité, sans s'exposer à la censure."

MARCADÉ ¹⁾ onderscheidt twee gevallen: wanneer bij het aanbieden van te veel een enkel woord van den schuldeischer voldoende zou geweest

¹⁾ Tome IV. p. 560.

zijn om het aangebodene te reduceeren tot het verschuldigde, dan is, volgens hem, het aanbod geldig. Biedt daarentegen de schuldenaar meer dan het verschuldigde aan, terwijl de schuldeischer verklaart dat hij niet kan teruggeven om tot het juiste bedrag te komen, en volhardt de schuldenaar bij zijne aanbieding, dan blijkt het dat de schuldenaar den wil niet heeft van te betalen; want, zegt hij, „le refus du débiteur de présenter exactement la somme due, malgré la juste observation du créancier, équivaldrait à un retrait des offres, et il y aurait par conséquent nullité.”

DURANTON ¹⁾, na aangetoond te hebben dat men niet te weinig mag aanbieden, zegt zonder veel omslag: „Et il ne faut pas non plus offrir au-delà de ce qui est dû, puisque les offres doivent simplement désintéresser le créancier et ne pas l'exposer, s'il les accepte, à une demande en restitution pour le trop payé.” Hij deelt dus het gevoel van DÉNIZART.

MERLIN, wiens meening in deze door MR. BISDOM overgenomen is ²⁾, schaart zich ook aan de zijde

¹⁾ XII, 205.

²⁾ D. A. BISDOM, de rei debitae Oblatione ac Consignatione tanquam modo tollendae obligationis, Traj. a. Rh. 1835.

van DÉNIZART c. s. Het is wel der moeite waard een oogenblik na te gaan, op welke gronden hij een aanbod van meer dan het verschuldigde voor nietig houdt. Hij zegt: Aanbod van betaling kan slechts geldig zijn wanneer de schuldeischer genoodzaakt is het aan te nemen en wanneer, door een weigering zonder grond, de schuldeischer aan den schuldenaar het recht overlaat om het aangeboden te consigneeren. Kunt gij (zoo is ongeveer zijn redeneering), indien gij mij bijv. fl. 950 schuldig zijt, mij, door een aanbod van fl. 1000 te doen, noodzaken die fl. 1000 te ontvangen? Kunt gij mij dwingen den last op mij te nemen om op mijne verantwoording die 50 gulden, die gij mij te veel geeft, te bewaren en tot uwe beschikking te houden, om ze u terug te geven wanneer het u gelegen komt ze te vragen? Op welken grond zoudt gij dat kunnen? Eene verbintenis ontstaat uit eene overeenkomst, uit de wet alleen of uit de wet door 's menschen toedoen. Hier nu is geen overeenkomst, die mij verbindt datgene van u te ontvangen wat ik niet van u hebben moet: evenmin kan die verplichting mij door de wet alleen opgelegd worden en een handeling van mijn kant, waardoor ik verbonden zou kunnen zijn is ook vergeefs te zoeken. Ik

kan dus uw aanbod weigeren, alleen omdat het *te veel* inhoudt.

DIEPHUIS deelt in deze zienswijze niet; de hoofdgedachte bij hem is: zoo te veel aangeboden is, is zeker ook de geheele som aangeboden.

Mij dunkt dat deze opvatting de ware is. De wetgever zou, zoo hij bepaald gewild had dat een aanbod van meer dan het verschuldigde ongeldig was, dit in de wet, vermeld hebben. Hij heeft er echter niet aan gedacht dat iemand een aanbod van te veel ooit zou weigeren, en eene bepaling in onze wet, op dezen grond ongeldigheid voorschrijvende, zou stellig onze verbazing wekken. De meeste schuldeischers zullen zich haasten het te veel aangeboden in ontvangst te nemen om zich daaruit te betalen.

DEMOLOMBE, in zijn *Traité des Contrats*, Tome V., behandelt onze vraag ook. Hij onderscheidt twee gevallen. Zijn gevoelen laten wij hier volgen. „Si le créancier, expliquant son refus, déclare qu'il ne veut pas recevoir toute la somme offerte, soit parce qu'il ne peut pas ou ne veut pas rendre actuellement l'excédant, soit parce qu'il ne veut pas s'exposer ultérieurement à une action en répétition, et que l'officier ministériel, au lieu de la

réduire au chiffre de la dette, retire son offre et remporte les espèces, nous croyons aussi qu'il faudra en prononcer la nullité; car le créancier n'a pas refusé la somme qui lui était due; ce qu'il a refusé seulement, c'est l'excédant qu'il n'était pas tenu de recevoir, lors même que l'huisier aurait déclaré que le débiteur lui en faisait don.

Mais il faudra, suivant nous, déclarer l'offre valable, si le créancier la refuse, comme on a dit, sèchement, sans donner le motif de son refus; car le moins est contenu dans le plus; et en lui offrant 12, je lui offre certainement 10.

Il en serait de même dans le cas où le créancier au moment des offres ne se trouverait pas à son domicile; car il est toujours vrai de dire que la totalité de la somme a été offerte; et il n'est pas vraisemblable que le créancier, en un tel cas, l'aurait refusée toute entière, sans explication.

Nous venons de supposer que le créancier refuse l'offre, qui est supérieure à ce qu'il croit lui être dû. A supposer qu'il l'accepte, le danger pourrait être pire encore. Ce ne serait pas la nullité de l'offre qu'il faudrait craindre, ce serait sa validité! „J'ai souvent entendu dire à M. l'avocat Du Mesnil que *les belles offres faisaient perdre les beaux*

procès’. C’est une des règles de Loysel (Inst. Cout. Liv. VI, Tit. IV, n° 17). Ce qui signifie, d’après Davot, qu’il est dangereux de trop offrir à son adversaire, et que celui qui offre tant, se fait souvent préjudice à lui même
 Le paiement, en effet, suppose la dette. Et lorsque le créancier a reçu, c’est au débiteur de prouver que la dette n’existait pas. Preuve souvent difficile, surtout lorsque c’est le débiteur lui-même qui a sommé le créancier de recevoir.”

Het zevende vereischte voor de geldigheid van het aanbod van gereede betaling is dat het in den vorm geschiede.

Bij ons is dit duidelijker dan in den Code. Art. 1258 n°. 7 van den Code Civil zegt: „(Pour „que les offres soient valables il faut) que les offres „soient faites par un *officier ministériel* ayant „caractère pour ces sortes d’actes.”

Door de onbepaalde redactie van deze alinea ontstond er aanleiding om te vragen, of alleen een deurwaarder of ook een notaris bevoegdheid bezit aanbod van gereede betaling te doen. Uit deze vraag ontwikkelde zich een pennestrijd, die bijna evenveel kampioenen ter eenre als ter andere zijde telde.

Wat is een officier ministériel? De uitdrukking was in de Fransche wetgeving, die den Code voorafging, niet in gebruik, ten minste niet in denzelfden zin als onder dat wetboek. TOULLIER ¹⁾ zegt er van: „Il paraît qu'il faut entendre par officiers ministériels en général les fonctionnaires publics, qui sont les ministres inférieurs de la loi; ceux dont on est forcé d'employer le ministère pour certains cas, et qui ne peuvent eux-mêmes le refuser. Les officiers ministériels de la *Justice contentieuse* sont les *Greffiers*, les *Avoués* et les *Huissiers*.

TOULLIER toont aan dat van deze drie soorten van officiers ministériels alleen de laatste bevoegdheid hebben om aanbod van gereede betaling te doen en door het opmaken van een procesverbaal de weigering van den schuldeischer te constateeren. Maar, vraagt dezelfde schrijver, kunnen ook niet notarissen aanbod van gereede betaling doen? Men kan wel zeggen, dat POTHIER, DELVINCOURT en PIGEAU geleerd hebben dat de deurwaarder aanbod moet doen, maar men verlieze hierbij niet uit het oog dat zij niet beweren dat notarissen de bevoegdheid missen om dit te doen. TOULLIER gelooft

¹⁾ VII. 199.

ten stelligste dat notarissen ook aanbod van gereede betaling kunnen doen. Immers, in de wetgeving, die de Napoleontische voorafging, was het in Frankrijk zoowel aan hen als aan de deurwaarders toegestaan; verwijzingen naar FERRIÈRE, naar DÉNIZART en naar DUPARC-POULLAIN dienen om dit te staven. Noch de Code Civil noch de Wet van 25 Ventôse An XIII (op het notarisambt) bevat eene enkele bepaling die in dien ouden toestand verandering heeft gebracht. Maar nog meer omstandigheden bevestigen zijn gevoelen.

Vooreerst blijkt uit art. 173 Code de Commerce dat èn notarissen èn deurwaarders (evenals in de Ordonnantie van 1673) bevoegdheid hebben om protest-akten op te maken; dit past hij analogice toe op het aanbod van gereede betaling.

Dan, zegt hij, zijn notarissen ook officiers ministériels, wel is waar niet van de *justice contentieuse*, zooals de deurwaarders, maar toch van de *justice volontaire*. Art. 1358 n° 7, kan dus door alleen van een „officier ministériel” te gewagen zeer goed èn op de *justice contentieuse* èn op de *justice volontaire* doelen, en dus behalve de deurwaarders, ook de notarissen op het oog hebben.

Een akte, door een notaris opgemaakt is authentiek: waarom zou men dus aan den notaris de bevoegdheid ontzeggen van een akte van aanbod van gereede betaling op te maken? De wet verlangt een volledig bewijs, dat aanbod van gereede betaling gedaan, en dat het door den schuldeischer geweigerd is. Ook onder den Code Civil was een authentieke akte volledig bewijs¹⁾. Daar nu een notaris dergelijke akten opmaakte, kon hij ook aanbod doen van gereede betaling.

CARRÉ²⁾ stemt in hoofdzaak met TOULLIER in, in zooverre hij zegt, dat een akte van aanbod door een notaris opgemaakt niet nietig genoemd kan worden, daar geen wet er de ongeldigheid van uitsprekt, maar hij vermeent toch dat het geraden is, dat de schuldenaar zich van den deurwaarder bediene wil hij aanbod van gereede betaling laten doen.

Zij, die het in dit opzicht niet met TOULLIER eens zijn, halen art. 154 C. N. aan: „L'acte res-
spectueux sera notifié par deux notaires, ou par
„un notaire et deux témoins” en zeggen: wilde
de wetgever dat notarissen aanbod van gereede

¹⁾ Art. 1319 C. N. L'acte authentique fait pleine foi etc.

²⁾ Proc. Civ. V. p. 241.

betaling deden, dan had hij hun opzettelijk in art. 1258 C. N. de bevoegdheid daartoe moeten geven, evenals hij hun, in art. 154 C. N., de bevoegdheid toegekend heeft van de „actes respectueux” op te maken.

De woorden, in art. 154 C. N. gebezigd, toonen alleen aan, dat de wetgever niet gewild heeft dat deurwaarders, de officiers ministériels van de justice contentieuse, akten van eerbied zouden opmaken, want dit is eene daad van de justice volontaire, waartoe zij zeker recht zouden hebben zoo de wetgever den algemeenen term „officier ministériel” gebezigd had.

TOULLIER geeft echter toe dat, wanneer het proces-verbaal van aanbod nog eene sommatie bevat om voor den rechter te verschijnen, 't zij om het aanbod van waarde te doen verklaren of om vergunning te verkrijgen de bepaalde zaak, die het onderwerp van de verbintenis uitmaakt, op eene andere plaats in bewaring te stellen (art. 1264 C. N.), dan alleen de deurwaarder bevoegd is de akte op te maken, daar de notaris van de bevoegdheid om iemand voor den rechter te roepen verstoken is.

MARCADÉ, zonder lang bij deze vraag stil te

staan, verklaart, dat zij die meenen dat alleen de deurwaarders bevoegdheid hebben aanbod te doen, dwalen; „Le procès-verbal d'offres,” zegt hij, „ne „contenant pas d'assignation et n'ayant rien de „judiciaire, il peut évidemment être dressé par „tous officiers chargés de donner l'authenticité aux „actes que les citoyens veulent revêtir de ce caractère, et par un notaire dès lors aussi bien que „par un huissier.” Ten slotte voegt hij er bij: „C'est un point reconnu généralement,” en haalt ten bewijze hiervan, DELAPORTE, TOULLIER, DALLOZ, FAVARD, ZACHARIAE en R. DE VILLARGUES aan.

DEMOLOMBE is ook van meening dat de woorden „officier ministériel,” in den Code gebezigd, de notarissen niet uitsluiten van het recht om aanbod te doen. Vooreerst bewijst hij uit de wet van 28 April 1816 dat aan den notaris ook de naam gegeven is van officier ministériel. Vervolgens vraagt hij: „De quoi s'agit-il? Il s'agit de dresser un acte auquel les parties doivent faire donner le caractère d'authenticité attaché aux actes de l'autorité publique; or telle est précisément, d'après l'article 1 de la loi du 25 Ventôse an XI, la mission des notaires. C'est ainsi que, aux termes de l'article 173 du Code

de Comm., les notaires peuvent faire concurremment avec les huissiers, les protêts, faute d'acceptation ou de paiement des lettres de change. A plus forte raison doivent-ils pouvoir faire des offres réelles, qui tendent au paiement, et par suite à la rédaction de la quittance qui est dans leurs attributions. Le procès-verbal d'offres n'est, en effet, que la constatation authentique d'un fait; il n'est en aucune manière un de ces actes de poursuite, qui sont de la compétence exclusive des huissiers; et il s'en éloigne même beaucoup plus que le protêt, qui les avoisine au contraire de très-près. DEMOLOMBE geeft ook toe dat de notarissen bij het proces-verbaal van aanbod den schuldeischer kunnen oproepen om bij de consignatie tegenwoordig te zijn, maar ontkent dat zij den schuldeischer voor den rechter kunnen roepen om het aanbod van waarde te doen verklaren; welke laatste meening door DAVOT en BANNELIER gehuldigd was. Dit behoort alleen tot de competentie van den deurwaarder want het is wat hij noemt een „acte de poursuite”.

Was het dus onder den Code Civil min of meer quaestieus of de notaris aanbod van gereede betaling doen kon, de bepaling hierover in ons Bur-

gerlijk Wetboek maakt dat de zaak aan geen twijfel meer onderhevig zijn kan.

Reeds bij de eerste pogingen om een Nederlandsch Wetboek tot stand te brengen, heeft de commissie tot redactie een einde willen maken aan de onzekerheid waartoe de Code aanleiding gaf. Art. 25 van het ontwerp van 21 October 1824, later art. 24 der Wet van 1 Maart 1825 (Sbl. N°. 17), (art. 1458 B. W. van 1830) luidde: „Om zoodanig aanbod met de daad van waarde te doen zijn, is het noodig: 7°. dat het aanbod gedaan worde door eenen *notaris* of door eenen deurwaarder.” Bij de nieuwe redactie werd in n°. 7 achter het woord „deurwaarder,” bijgevoegd „met twee getuigen.” Bij het verslag der centrale afdeeling van 21 Januari 1825, onderstelde eene afdeeling dat de woorden: „*met twee getuigen*,” achter het woord „Notaris,” en niet achter „Deurwaarder” behoorden geplaatst te worden, en dat het tegenovergestelde een drukfout was. Zoo bleef de zaak hangen, terwijl de Code Civil zijn geldigheid behield, tot aan het ontwerp van 13 Februari 1833, waarbij voorgesteld werd dat n°. 7 zoude luiden:

„Dat het aanbod („met de daad” was toen wegge-
laten) gedaan worde door eenen notaris of door

eenen deurwaarder, *beiden* met twee getuigen. Deze wijziging werd vastgesteld bij art. 12 der Wet van 15 Juni 1833, Sbl. N°. 35.

De tegenwoordigheid van getuigen, in het Fransche recht onnoodig geacht, vinden wij hier voorgeschreven voor de geldigheid van het aanbod van gereede betaling, gelijk zulks ook in het Romeinsche Recht het geval geweest was ¹⁾. TOULLIER ²⁾ geeft zijn verwondering te kennen dat getuigen niet schijnen noodig te zijn bij het opmaken van het proces-verbaal van aanbod van gereede betaling, terwijl zij niet gemist kunnen worden bij de processen-verbaal van executoriaal beslag (*Saisie-exécution*, art. 585 Code de Proc. Civ.), te meer daar zij vroeger wel tegenwoordig moesten wezen; DE PINTO daarentegen ³⁾, verklaart dat er voor het vorderen van de tegenwoordigheid van getuigen, wat hij een „nieuw omslag” noemt, geen afdoende reden bestaat. De reden waarom deze „omslag” die, zooals uit het bovenstaande blijkt, niet zoo nieuw is als men na de enkele lezing van

¹⁾ Vgl. Mr. S. P. LIPMAN, Burg. Wetb. pag. 422.

²⁾ VII. 200.

³⁾ Handl. tot het B. W. II § 827, 5e druk.

de opmerking van Mr. DE PINTO geneigd zou zijn te gelooven, in ons artikel gebiedend wordt voorgeschreven, zal wel dezelfde zijn als die welke het gebruiken van getuigen bij andere handelingen beveelt, namelijk om aan de akte meer kracht bij te zetten.

De getuigen, die nu zoowel den notaris als den deurwaarder vergezellen moeten bij het doen van aanbod van gereede betaling, dienen te voldoen aan de eischen aan testes solemnitatis gesteld in art. 23 der Wet van 9 Julij 1842 (Sbl. n°. 20) op het Notaris-ambt, en moeten bovendien, volgens art. 30 lid c. dierzelfde wet de akte, waardoor van het aanbod moet blijken, onderteekenen.

Wij zeiden boven reeds: het aanbod moet naar den vorm geschieden. Van verscheiden handelingen die in het Burgerlijk Wetboek voorkomen, heeft men in het derde boek van het Wetboek van Burg. Rechtsvordering na te gaan, in welken vorm zij geschieden moeten, willen zij op geldigheid aanspraak kunnen maken.

Het wekt bevreemding dat wij, bij het bespreken van den vorm in welken het aanbod van gereede betaling gedaan moet worden, eenigen tijd reeds bij dit onderwerp hebben kunnen stilstaan

zonder het gebied van het Burgerlijk Wetboek te verlaten. Veeleer zouden wij verwacht hebben dat aan art. 1441 N°. 7, dat toch over den vorm handelt, eene plaats ware toegekend in het Wetb. v. Burg. Rechtsvord., dat daarvoor bestemd is en waar nog enkele formaliteiten worden opgenoemd, welke hij, die aanbod van gereede betaling doet, in acht te nemen heeft. Waaraan is de splitsing van de voorschriften omtrent den vorm van het aanbod toe te schrijven? Is dit opzettelijk geschied? Een antwoord is hier nauwelijks op te geven; waarschijnlijk heeft men zonder nadenken deze bepalingen uit het Fransche Recht overgenomen, waar ook hetzelfde onderwerp in twee onderscheidene Wetboeken voorkwam.

Hij die met het doen van aanbod belast wordt moet de bepalingen van art. 794 Burg. Rechtsvord. in het oog houden. Het proces-verbaal van aanbod moet de zaken of den aard der geldspeciën welke men aanbiedt, aanwijzen. Moet er een geldsom aangeboden worden in specie, dan noemen men het aantal stukken en de soort; is het papiergeld, dan moet de waarde van elk biljet, de serie, en de nummers opgegeven worden. Men vergete echter niet, dat, wanneer de schuldenaar

zich bij het doen van aanbod van gereede betaling niet van een wettig betaalmiddel bedient, de schuldeischer in het volste recht is het aangebodene te weigeren. Het proces-verbaal moet geschieden aan den persoon of de woonplaats van den schuldeischer, en in hetzelfde moet vermeld worden wat zijn antwoord geweest is, of, indien de schuldeischer afwezig is, worde het antwoord vermeld van den persoon aan wien het aanbod is gedaan.

Dit antwoord moet de schuldeischer onderteekenen of de andere persoon die het gegeven heeft.

Bij weigering of bij onvermogen om dit te doen wordt dit ook in het proces-verbaal opgenomen: het geheele proces-verbaal moet alsdan door den notaris of den deurwaarder en de getuigen (dit zegt het artikel niet) geteekend worden en afschrift er van gelaten worden aan den persoon of de woonplaats van den schuldeischer, alles op straffe van nietigheid. Is bij de komst van den notaris of van den deurwaarder noch de schuldeischer, noch een zijner huisgenooten aanwezig, dan moet de ambtenaar, die het aanbod kwam doen, het afschrift terstond ter hand stellen aan het hoofd van het plaatselijk bestuur of aan dengeen die hem

vervangt, die het oorspronkelijke stuk kosteloos met „gezien” zal moeten teekenen, en het afschrift zoo mogelijk aan den gedaagde, hier den schuldeischer, zal moeten doen toekomen en verder handelen als art. 2 B. Rv. voorschrijft.

In de hoofdzaak is hier overeenstemming met de artt. 812 en 813 van den Code de Procéd. Civile; aan ons artikel is echter wat meer uitgebreidheid gegeven.

Wij onderstellen dat de schuldenaar, die aanbod van gereede betaling doet, alle vereischen heeft in acht genomen voor de geldigheid van het aanbod noodig, zoodat de verdere gang zijner handelingen nu alleen afhangen moet van het aannemen of weigeren van den schuldeischer.

Neemt de schuldeischer het hem aangeboden aan, dan wordt de verbintenis vernietigd. Wij denken ons echter het geval dat hij zulks niet doet; dan kan de schuldenaar hem voor den rechter roepen ten einde zijn aanbod van waarde te doen verklaren; dit is echter niet noodig; hij kan, ook zonder dat, gebruik maken van het middel dat de wet hem aan de hand doet, nam. van de

CONSIGNATIE.

Consigneeren of in bewaring stellen is het deponeeren bij een door de wet aangewezen persoon, op een door de wet bepaalde plaats, van datgene wat iemand, die tegenover een ander verbonden is, aangeboden heeft, ten einde zich te bevrijden.

Wij onderscheiden meer dan ééne soort van consignatie, de vrijwillige en de gerechtelijke.

Vrijwillige consignatie doet de schuldenaar wanneer de schuldeischer weigert het aangebodene in ontvangst te nemen; hieraan behoeft geen rechterlijk bevel vooraf te gaan.

Gerechtelijke consignatie kan plaats hebben, wanneer het verschuldigde niet aangeboden is, maar wanneer de schuldenaar aangemaand is het tot zich te nemen; het geval van art. 1448 B. W. wordt hier bedoeld, waaruit ten duidelijkste blijkt dat de rechter verlof moet geven tot het consigneeren.

Dat onze wetgever ook aan twee soorten van consignatie gedacht heeft, meen ik te kunnen aantoonen uit art. 797 Burg. Rechtsv., waar hij zegt: „De vrijwillige of gerechtelijke bewaargeving verkort etc.” Dat het woord „of” hier niet de beteekenis van „sive”, maar van „vel” heeft lijdt

geen twijfel, en het blijkt dus dat „vrijwillig” tegenover „gerechtelijk” staat.

OUDEMAN ¹⁾ had hier liever „door den rechter bevolen”, dan „gerechtelijk” gelezen, want men heeft art. 817 C. de Proc. Civ. willen vertalen, waar het woord „ordonnée” voorkomt, maar men heeft dit onjuist vertaald daar men de consignatie in het algemeen reeds *gerechtelijke bewaargeving* had genoemd. Zulk een consignatie bestaat, volgens hem, wanneer de schuldenaar vooraf eenen eisch tot van-waarde-verklaring van het aanbod instelt en de machtiging des rechters vraagt om het aangeboden te consigneren en deze zulks daarop bij vonnis gelast. Hierdoor wordt de schuldenaar tevens zeker van het voldoende der geconsigneerde gelden of zaken.

Er schijnen schrijvers te zijn die het bestaan van drie soorten van consignatie aannemen. Ik vind althans bij Mr. Bisdop (in het hierboven aangehaalde Spec. de rei debitae oblatione et obsignatione, pag. 22) dat hij van de *consignatio voluntaria* en de *consignatio judicialis* nog de *consignatio necessaria* onderscheidt, „quae non ex libera debitoris volun-

¹⁾ III, 4e Dr. pag. 191.

tate procedit, sed cuius faciendae necessitas per legem debitori imponitur;" een voorbeeld van zulke consignatie ziet hij in art. 657 C. de Proc. Civ. „Faute par le saisi et les créanciers de s'accorder dans le dit délai, l'officier qui aura fait la vente, sera tenu de *consigner*, dans la huitaine suivante, et à la charge de toutes les oppositions, le montant de la vente, etc."

In art. 782 Wetb. v. Kooph. en in art. 510 Wetb. v. Burg. Rechtsvord. kunnen wij ook voorbeelden vinden van gelden, die in bewaring gesteld worden, maar dergelijke in bewaring-stellingen hebben niets te maken met de consignatie die wij hier op het oog hebben.

Art. 1442 B. W. is bijna woordelijk uit den Code Napoléon overgenomen. Het geeft de vereischen aan waaraan de consignatie moet voldoen, wil zij geldig zijn, doch begint met ons te zeggen wat niet vereischt wordt; dit is zonderling, doch vindt zijne verklaring in de slaafsche navolging van art. 1259, C. N. waarvan de aanhef luidde: „il n'est „pas nécessaire pour la validité de la consignation, „qu'elle ait été autorisée par le juge."

Men zou, en dat niet geheel ten onrechte,

kunnen zeggen dat niemand op het denkbeeld zou komen machtiging van den rechter te vragen voor eene vrijwillige consignatie, wanneer de wet die niet voorschreef; maar deze redactie van art. 1259 C. N. heeft haren grond in het verschil van gevoelen dat er vroeger bestond ten opzichte van het al of niet vereischt zijn van 's rechters magtiging.

POTHIER leerde dat het voor de geldigheid van de consignatie niet noodig was dat machtiging van den rechter voorafgegaan was, en beriep zich op een uitspraak van het Parlement de Paris, van 11 Augustus 1703. POTHIER kon dit wel beweren maar hij kon niet verhinderen dat velen in zijne meening niet deelden en dat het Hof van Cassatie in tegenovergestelden zin besliste. De Fransche wetgever, voor goed een einde willende maken aan die onzekerheid, heeft de bepaling, dat de rechter zijne machtiging niet behoeft te geven, in den Code opgenomen.

In ons Burgerlijk Wetboek is de aanhef van art. 1442 geheel overbodig.

Art. 745 Burg. Rechtsv. zegt dat, wanneer de aangeboden zaak of geldsom niet wordt aangenomen, de schuldenaar die in gerechtelijke bewaring mag stellen, mits in acht nemende hetgeen voor-

geschreven is in ons artikel van het Burgerlijk Wetboek. Wij zullen nu nagaan welke vereischten als positief noodig vermeld worden.

Eerstens. Voordat de schuldenaar consigneert moet hij aan den schuldeischer doen beteekenen eene kennisgeving houdende aanwijzing van den dag, het uur en de plaats, waarop de aangeboden zaak in bewaring zal gesteld worden.

In het ontwerp van 21 October 1824 werd deze alinea gelezen: „Dat dezelve zij voorafgegaan van een *bevel* aan den schuldeischer beteekend en houdende aanwijzing etc.” Het woord *bevel* was de vertaling van „sommation” dat in den Code stond. In het ontwerp echter van 13 Februari 1833 werd voorgesteld te lezen: „dat dezelve zij voorafgegaan van eene, aan den schuldeischer beteekende, kennisgeving houdende etc.” Deze redactie is bij art. 13-der wet van 15 Juni 1833 (Stbl. n°. 35) vastgesteld.

Volgens OUDEMAN ¹⁾ behoeft deze beteekening niet bij afzonderlijk exploit te geschieden maar kan ook aan den schuldeischer, bij de weigering

¹⁾ Burg. Rechtsvord. III 4e. Dr. pag. 191.

van het aanbod van gereede betaling, dadelijk gedaan worden. De wet vereischt slechts dat de kennisgeving aan de consignatie voorafga. Algemeen stemmen de schrijvers dit toe; ik wijs slechts op DIEPHUIS en op BisdOM, die t. a. p., pag. 23, zegt: „*Denunciatio illa fieri solet creditori eodem instrumento quo et ipsa rei oblatio celebratur*,” en hierin het gevoel ook van TOULLIER (VII. 207), uitspreekt.

Het doel van deze kennisgeving is, om den schuldeischer gelegenheid te geven te verschijnen, ten einde nog op het laatste oogenblik vóór de consignatie het aangebodene tot zich te kunnen nemen, en zoodoende de consignatie te voorkomen.

Vóór den Code was er geen wet die het betee-kenen dezer kennisgeving voorschreef. POTHIER was wel van meening dat dit vereischte onmisbaar was, maar dit was geen reden om eene consignatie nietig te doen verklaren, wanneer de schuldeischer niet vooraf verwittigd was.

TOULLIER vestigt in n°. 208 de aandacht op een geval, waarin de vrijwillige consignatie wettig plaats kan hebben zonder voorafgaande kennisgeving aan den schuldeischer, namelijk wanneer deze *onbekend* is, 't geen o. a. het geval is bij schuld-

bekentenissen aan toonder. Het kan gebeuren, dat hij, die zulk eene schuldbekentenis bezit, die nog niet ter incasseering geeft, al is de verval-dag aangebroken, en dat de schuldenaar groot belang heeft bij zijne bevrijding; eene wet van 6 Thermidor An III (24 Juli 1795) komt hier den schuldenaar te gemoet en geeft hem het recht om, wanneer drie dagen na den vervaldag verstreken zijn, zijne schuld te consigneeën¹⁾.

PARDESSUS doet opmerken dat, daar deze wet door geene latere opgeheven is, zij in Frankrijk nog geldt. Bij ons kan men dit niet zeggen, en is dus de consignatie van eene schuld aan toonder niet uitvoerbaar.

¹⁾ "Tout débiteur de billet à ordre, de lettre de change, billet au porteur et autre effet négociable, dont le porteur ne se sera pas présenté dans les trois jours qui suivront celui de l'échéance, est autorisé à déposer la somme portée au billet, dans les mains du receveur de l'enregistrement dans l'arrondissement duquel l'effet est payable. L'acte de dépôt contiendra la date du billet, celle de l'échéance, et le nom de celui au bénéfice duquel il aura été originairement fait. Le dépôt consommé, le débiteur ne sera tenu que de remettre l'acte de dépôt en échange du billet. La somme déposée sera remise à celui qui représentera l'acte de dépôt sans autre formalité que la remise d'icelui et de la signature du receveur. Si le porteur ne sait pas écrire, il en sera fait mention sur les registres."

Ten tweede is voor de consignatie noodig, dat de schuldenaar zich van de aangeboden zaak ontdaan hebbe door dezelve in bewaring te stellen ter plaatse door de wet tot het ontvangen van consignatiën aangewezen, met de interessen, tot den dag der bewaargeving toe. Eene bepaling van geheel gelijken inhoud kwam in den Code voor.

Wij zullen nagaan welke de plaats is, waar geconsigneerd moet worden.

In Frankrijk werden door HENDRIK III, in Juni 1578, voor het eerst ambtenaren aangesteld tot het ontvangen en bewaren der consignatiën. Voor dien tijd waren zoowel verschillende ambtenaren, alsook andere personen hiermede belast, doch deze gaven geen voldoende waarborgen voor de veiligheid van het bij hen gedeponeerde, naar het schijnt.

Sedert de instelling dezer ambtenaren, „Receveurs des Consignations” genaamd, zijn er tal van edicten en besluiten gegeven, die hunne rechten en bevoegdheden regelden; vooral de jaren 1669, 1674, 1689, 1694, 1760, 1772 en 1775 zagen dergelijke besluiten in het leven roepen. De meeste hiervan bevatten strafbepalingen tegen hen die onbevoegd consignatiën aannemen; zoo bepaalt art. 5 van de

Déclaration van 1689 dat ieder ander dan de „receveur,” die eene zaak in bewaring neemt, 3000 *livres* boete zal te betalen hebben.

Eene wet van 30 September 1791 schafte de „receveurs des consignations” af; diezelfde wet bepaalde tevens dat hun werk voortaan gedaan zou worden door „des préposés qui seraient nommés par les directoires de district et qui ne pourraient être ni juges, ni avoués, ni comptables, ni greffiers, ni notaires, ni membres d’une administration soit de district, soit de département.”

Art. 1 van eene wet van 23 September 1793 maakte een einde aan het bestaan dezer „préposés” en art. 5 dier wet hield eene nieuwe bepaling in, luidende: „tout dépôt sera versé, savoir pour Paris, à la Caisse générale de la trésorerie, et pour les Départements aux caisses de district,” waarvoor later in de plaats zijn gekomen de „caisses des receveurs généraux des contributions directes.”

Ook deze stand van zaken had slechts een kortstondigen levensduur; de Wet van 28 Nivôse An XIII, veranderde alles weer en kende nu aan de Amortisatie-cassa de bevoegdheid toe om consignatiën aan te nemen.

Deze wet van 28 Nivôse An XIII, is bij ons

te lande executeur verklaard ¹⁾. Het schijnt dat bij het vervallen van het Fransche bestuur, zegt MR. PH. J. BACHENE ²⁾, eene amortisatie-kas, zooals bij de Wet van Nivôse bedoeld, ontbrak. Althans bij art. 25 der Wet van 14 Mei 1814 (Staatsbl. n°. 58) wordt gesproken van eene door den Souvereinen Vorst *te creeëren* Amortisatie-kas. Er bestond in dat tijdvak onzekerheid over de plaats der consignatiën. In België werden de banken van leening tijdelijk daarmede belast door een besluit van 28 October 1814 ³⁾ en eerst bij Koninklijk besluit van 1 November 1818 (Staatsblad n°. 36) zijn de bepalingen der Wet van 28 Nivôse, An XIII, omtrent het ontvangen van consignatiën bij de Amortisatie-kas, wederom in volle werking gesteld. Hoe wel eerst de Wet van 27 December 1840 (Staatsbl. n°. 77) het Amortisatie-Syndicaat, dat in 1822 ontstaan was door de samensmelting van de Amortisatie-kas en van de in 1815, naast deze opgerichte gelijksoortige instelling „het Syndicaat der Neder-

¹⁾ FORTUYN II. bl. 330.

²⁾ In Themis, 2. VII, pag. 558.

³⁾ Cf. A. DUCHEMIN, de oblatione et obsignatione, Leodii 1824, pag. 24.

landen," ophief, is toch reeds veel vroeger aan de Amortisatie-kas de bevoegdheid ontnomen van consignatiën in ontvangst te nemen, want bij Koninklijk besluit van 15 Februari 1824, n°. 74, zijn de ontvangsten en de betalingen der consignatiën opgedragen aan de ontvangers der domeinen in de arrondissements-hoofdplaatsen: bij art. 4 van het Koninklijk besluit van 8 Juni 1828, n°. 93, aan de agenten van het domein, en wáár deze niet zijn, aan de hypotheekbewaarders, en, na de opheffing van de betrekking van agent van het domein, bij art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 December 1843, n°. 45, aan de ontvangers der registratie van gerechtelijke akten, in de arrondissements-hoofdplaatsen, te rekenen van 1 Januari 1844. Sedert 1824 dus heeft de Amortisatie-kas geene consignatiën in ontvangst kunnen nemen.

Dat men in 1841 niet zeker was van de plaats waar geconsigneerd moest worden, blijkt uit eene kennisgeving van den Minister van Financiën, van den 29 Mei 1841, waarbij „ter wegneming van „daaromtrent gerezen twijfel, ter kennis van be- „langhebbenden gebracht (werd), dat, overeen- „komstig de wet van 28 Nivôse An XIII, alle

„geregtelijke, administratieve en vrijwillige consignatie van gelden „*voortdurend op den tot dus verre gebruikelijken voet kan geschieden*” (dus niet aan de Amortisatie-kas, want die was er niet meer), „en dat alle agenten van de domeinen, „mitsgaders de hypotheekbewaarders, op welker „kantoren *tot hiertoe* zoodanige consignatiën plaats „vinden, bij voortduur gemagtigd zijn tot het in „ontvang nemen dier gelden” ¹⁾.

Wij zien uit het bovenstaande, dat aan het voorschrift van art. 1442 n°. 2 B. W. niet voldaan is, want (OUDEMAN, DIEPHUIS en anderen hebben dit ook reeds aangetoond) eene *wet*, die ons aanwijst waar wij moeten consigneeren, bestaat niet.

De geldigheid van het Koninklijk besluit van 1 December 1843 heeft men trachten te verdedigen door te zeggen dat het aanwijzen van een Rijkskas voor de consignatie niet als een daad van wetgeving, maar als een algemeene maatregel van inwendig bestuur te beschouwen is. Zoo oordeelde de Arrondissements Rechtbank te Tiel bij vonnis van den 14 Juni 1850 (Weekblad v. h. Recht n°. 1141.) Gesteld eens dat dit zoo ware,

¹⁾ Staatscourant van 6 Juni 1841, n°. 127.

dan staat het ons toch niet vrij, daar, waar een wettelijke plaatsaanwijzing voorgeschreven wordt, die plaats te laten aanwijzen door een Koninklijk besluit. ¹⁾

Bij het gemis van eene wet, behelpt men zich in de praktijk met het besluit van 1 December 1843, en zijn de consignatiën aan ontvangers der registratie van gerechtelijke akten gedaan, voor geldig te houden.

Daar de wet voorschrijft dat de *aangebodene* zaak geconsigneerd moet worden, behoeven wij hier niet na te gaan in hoeverre het consigneren van meer dan het verschuldigde toegestaan is; wordt er te veel aangeboden, dan moet dat ook geconsigneerd worden. Met verwijzing naar het hierboven reeds gezegde over het aanbieden van te veel, zullen wij van dit onderwerp afstappen.

De slotbepaling van onze alinea vergelijken wij met al. 3 van art. 1441. In laatstgenoemde vinden wij dat de interessen moeten aangeboden worden met de hoofdsom; art. 1442 al. 2 schrijft voor, dat de interessen ook geconsigneerd worden, maar nu niet alleen die welke aangeboden zijn, maar ook die,

¹⁾ Cf. DIEPHUIS VI. 877.

welke verschenen zijn tussehen het tijdstip van het aanbod en dat van de daarop gevolgde consignatie. Consigneert de schuldenaar dus onmiddellijk na het aanbieden, dan zal hij niets meer te betalen hebben dan bij het aanbod van gereede betaling; wacht hij daarentegen een langeren tijd met de consignatie, dan moet hij de renten betalen, die het verschuldigde in dien tusschentijd afwierp, want anders blijkt het dat hij om de renten het verschuldigde nog eenigen tijd onder zich gehouden heeft. Door aanbod te doen zegt de schuldenaar: ik wil van de zaak af zijn; het is mij onverschillig of de zaak winst oplevert dan of zij schade ondergaat; wilt gij, schuldeischer, haar niet ontvangen, dan consigneer ik, want dan eerst ben ik geheel gekweten. — Houdt de schuldenaar nu integendeel, na het aanbod gedaan te hebben, de zaak nog onder zich en geniet hij er de inkomsten gedurende een tijd van, dan blijkt het dat zijn aanbod niet ernstig gemeend is geweest, en dit onbillijke beginsel zou door de wet in de hand gewerkt worden, zoo niet de interessen tot den dag van de in bewaringstelling toe moesten geconsigneerd worden.

Art. 1442 n° 3 geeft het derde vereischte voor

de geldigheid van de consignatie aan. De tegenwoordige redactie van deze alinea, vastgesteld bij art. 13 der Wet van 15 Junij 1833 (Staatsbl. n°. 35), verschilt in enkele opzichten van de vroegere redactiën. Eerst wilde men lezen: „Dat er door den notaris of door den deurwaarder een proces-verbaal worde opgemaakt etc.”. — Bij de herziening in 1824 werd al. 3 dus gesteld: „Dat er door den notaris of door den deurwaarder, *met twee getuigen* een proces-verbaal worde opgemaakt etc.” terwijl men in 1838 voorstelde, achter het woord deurwaarder, het woord „beide” te plaatsen. Hoewel men in de vijfde afdeeling geloofde dat de woorden „met twee getuigen” zouden moeten wegvallen, en dat men alleen „beide” behoefde te zeggen, en ook eenige leden van meening waren dat dit artikel korter kon worden opgesteld, is alles gelaten zooals in 1833 voorgesteld was geworden ¹⁾.

Van deze alinea is art. 1259 n° 3 C.N. de grondslag. Wij zien dat een tweede proces-verbaal moet opgemaakt worden door den notaris, of door den deurwaarder. De veelomvattende term „officier ministériel” in den Code, schijnt twijfel te hebben

¹⁾ VOORDUIN, V. pag. 118.

doen ontstaan omtrent den persoon, die het proces-verbaal moest opmaken; bijna alle Fransche schrijvers wijzen er op. DURANTON (XII, 219) bijvoorbeeld, zegt: „L'officier ministériel, qui doit „dresser le procès-verbal du dépôt, n'est pas celui „entre les mains duquel on fait la consignation, „mais un huissier; celui qui a fait les offres, ou „un autre, n'importe.”

MARCADÉ, (IV. pag. 561), de vereischten voor de consignatie opsommend, zegt sub n°. 3: „Qu'un „procès-verbal soit dressé non pas par le préposé „de la caisse des consignations, car il serait nul, „puisque la loi ne donne pas qualité au préposé „pour rédiger un tel acte, (Nîmes 22 Août 1809) „mais par l'officier ministériel qui a dressé le „procès-verbal d'offres ou par un autre, ayant „comme lui, qualité pour cela, c'est-à-dire par un „notaire ou un huissier.”

TOULLIER (VII, 210), toont ook aan dat de consignatie nietig moet verklaard worden, zoo slechts de ontvanger der consignatiën het proces-verbaal opmaakt, en juicht het zeer toe, dat het Hof te Nîmes in 1809, in eene zaak van de gebroeders CHARPAL, in dien zin bij arrest uitspraak gedaan heeft. Die gebroeders hadden eene con-

signatie gedaan zonder notaris of deurwaarder, terwijl het proces-verbaal van de in-bewaring-stelling was opgemaakt door den ontvanger, in wiens kas er geconsigneerd was; het gevolg was, dat de consignatie vernietigd werd.

DIEPHUIS, die ook ZACHARIAE I. § 322 aanhaalt, doet opmerken dat in ons wetboek, door de bepaalde opnoeming van den notaris en den deurwaarder, beter dan in art. 1259 C. N., beslist is dat de ontvanger der consignatie het proces-verbaal niet kan opmaken.

De deurwaarder of de notaris teekent het door hem gemaakte proces-verbaal; ook zullen de getuigen teekenen: hoe anders zou het blijken dat zij tegenwoordig geweest zijn, en waartoe zouden zij dan dienen? Zij leggen getuigenis af dat hetgeen de notaris of de deurwaarder relateert, in werkelijkheid gebeurd is. DIEPHUIS wil voorts dat de ontvanger der consignatie het proces-verbaal mede onderteekene; de wet schrijft dit niet gebiedend voor, en ook zonder zijne handteekening zou de akte authentiek genoeg zijn; toch zal het niet verboden zijn dat hij zijn handteekening er bij plaatst, want daardoor krijgt de akte tevens eenigszins het karakter van eene quitantie, die den schuldeischer

en den schuldenaar ten bewijze kan strekken dat het verschuldigde ontvangen is door den ontvanger van de consignatiën.

Zooveel wat den vorm van het proces-verbaal betreft.

De inhoud er van is drieledig; de wet gebiedt dat het zal behelzen den aard van de aangeboden muntspeciën, de weigering van den schuldeischer om dezelve te ontvangen, of dat hij tot die ontvangst niet verschenen is, en eindelijk het doen van de consignatie zelve. De aangeboden muntspeciën, zegt de wet, moeten in het proces-verbaal omschreven zijn: dat wij deze bepaling ruimer moeten opvatten, ligt voor de hand; ook waar andere zaken geconsigneerd moeten worden, zal de beschrijving en de optelling er van, noodig zijn.

Het aldus opgemaakte proces-verbaal moet aan den schuldeischer beteekend worden, met aanmaning om het in bewaring gebrachte tot zich te nemen, en dit maakt het vierde vereischte voor de geldigheid van de consignatie uit. Die beteekening geschiedt, als de schuldeischer tot de ontvangst van het aangebodene niet verschenen is. Wanneer die beteekening echter plaats moet vinden, schrijft

onze wet niet voor. DIEPHUIS gelooft, dat dit niet noodig was, en dat de schuldenaar eerst de gevolgen der consignatie kan genieten wanneer die beteekening heeft plaats gehad. „Zonder dezelve, zegt hij, is de consignatie niet van waarde; met dezelve wordt deze eerst van waarde, want het is noodig dat het proces-verbaal beteekend zij, en nu zal het wel zeker zijn dat de consignatie niet eerder kan werken dan zij van waarde is ¹⁾.”

Onder het Fransche recht gaven sommige schrijvers eene verklaring aan een gedeelte van art. 1259 C. N. (1442 B. W.), die onzes inziens niet juist is. Zij zeiden, dat onder het niet verschijnen van den schuldeischer, of zijne weigering om het aangeboden in ontvangst te nemen, waarvan in het proces-verbaal van de consignatie melding gemaakt moet worden, te verstaan is het eerste wegblijven van den schuldeischer, of zijn weigeren om het verschuldigde aan te nemen bij gelegenheid van het doen van aanbod van gereede betaling.

¹⁾ Cf. SCHÜLLER, op art. 1442 B. W. „Beteekend,” nu eerst is de schuldenaar volkomen bevrijd, de verbintenis tusschen hem en den schuldeischer te niet gegaan en de Consignatie-kas schuldenaar geworden.

Tot hen die deze leer toegedaan zijn behoort ZACHARIAE. MARCADÉ ziet in dit beweren eene dwaling en tracht dit duidelijk te maken. Toegegeven, zegt hij, dat men de afwezigheid van iemand op eene plaats waar hij niet geroepen was (de plaats van het aanbod), zijn *niet verschijnen* zou kunnen noemen: uit het artikel in zijn geheel genomen, blijkt het toch, dat hier in n°. 3 gesproken wordt van het wegblijven van den schuldeischer van de consignatie; want daartoe wordt hij in n° 1 opgeroepen, en ingeval hij niet komt eischt n°. 4 eene beteekening van het proces-verbaal, wat niet noodig zou zijn, ware de schuldeischer bij de in-bewaring-stelling geweest. „Et maintenant, gaat hij voort, s'il est évident que la non-comparution du n° 3 est bien celle du n°. 4, c'est-à-dire l'absence du créancier lors de la consignation à laquelle il était appelé, il n'est pas moins clair que, quand la loi, dans le n°. 3, présente alternativement et comme deux hypothèses, dont une seule peut se réaliser et doit être mentionnée, cette non-comparution du créancier *ou* son refus de recevoir, il s'agit dans l'une de ces hypothèses du refus qu'il fait en comparissant à la consignation, comme il s'agit dans l'autre de sa non-comparution à cette même con-

signation." Zoo duidelijk is, volgens hem, de zin van het artikel, dat het meerendeel der schrijvers dit punt onaangeroerd laten; twee hunner echter spreken er over en wel in denzelfden geest als MARCADÉ. TOULLIER (VII. 210) zegt, dat, „comme le créancier a jusqu'au dernier moment le droit d'empêcher la consignation en recevant, il faut constater ou son refus, *s'il est présent à la consignation*, ou son absence, *s'il n'y est pas*."

DEMANTE (II. 716) doelt hier ook op, wanneer hij zegt dat n°. 3 als vereischte voorschrijft: „un „procès-verbal détaillé *de la consignation* et des „circonstances dans lesquelles elle a lieu”.

Zijn nu al de voorschriften van art. 1442 door den schuldenaar in acht genomen, dan is de consignatie geheel geldig. Toch kunnen er zich gevallen voordoen, waarin de geldigheid van eene consignatie betwist wordt; daarom staat het den schuldenaar vrij, zijne consignatie van waarde te doen verklaren door den rechter, op dezelfde wijze als het aan den schuldeischer vrijstaat er de nietigverklaring van te doen uitspreken, zoo hiervoor gronden zijn. Art. 796 B. Rv. spreekt over de van-waarde- en de nietigverklaring van de

consignatie of der gedane aanbiedingen zegt dat die summierlijk behandeld worden en dat, wanneer zoodanige aanbieding of bewaargeving in eene hangende zaak voorkomt, zij als een incident behandeld wordt.

De meening van DIEPHUIS over de van-waardeverklaring van de consignatie is, dat het voor de partijen nuttig kan zijn door eene dadelijke beslissing alle onzekerheid omtrent de geldigheid der consignatie op te heffen; deze oefent echter, zoo zij overeenkomstig de wet geschiedt en van waarde is, ook zonder van waardeverklaring hare werking uit.

Welke rechter moet de waarde van het aanbod of der consignatie beoordeelen? In verschillenden zin is deze vraag beantwoord.

De eisch tot van-waarde- of tot nietigverklaring der gedane aanbieding of consignatie kan eene hoofdvordering zijn, wanneer er namelijk tusschen schuldeischer en schuldenaar geen geding aanhangig is aan hetwelk deze eisch is verbonden. Eene dagvaarding maakt dan die vordering aanhangig, die (zooals wij reeds zagen) summierlijk behandeld wordt en zulks, volgens de memorie van toelichting, dewijl deze geacht moet worden te behooren tot

de spoed vereischende zaken, daar van het oogenblik af dat het aanbod van-waarde verklaard en de consignatie gevolgd is, zij ten aanzien van den schuldenaar tot betaling strekt, en geene interessen meer tegen hem berekend worden, zoodat hij bij eene spoedige afdoening der zaak belang heeft.

OUDEMAN, pag. 193 zegt: „Deze bepaling, dat de vordering summerlijk zal worden behandeld, welke slechts op een geding voor de arrondissementsrechtbank kan doelen, schijnt te veronderstellen dat deze eisch altijd voor de arrondissementsrechtbank moet worden gebracht, welke ook de aard der schuld en waarde zij van het aangeboden. Evenwel indien de van-waarde-verklaring moet dienen tot vervulling eener persoonlijke verbindtenis, is de vordering, volgens art. 129 B. Rv. *persoonlijk*, en zij, indien de verbintenis niet boven de f 200 gaat, van de bevoegdheid des kantonrechters, waarin door geene ingewikkelde bepaling van dit wetboek verandering kan gebracht worden.”

Sommigen zijn van oordeel, gaat OUDEMAN voort, dat de kennisneming van het geding over de geldigheid van het aanbod of der consignatie altijd behoort aan den rechter van de plaats waar het aanbod geschied is.

Een schrijver in de Opmerkingen en Mededeelingen, I. bl. 21 en volgg., die zich G. teekent, is een van deze. Hij gaat zoover van te zeggen, dat bijna alle schrijvers vóór den Code Napoléon het met hem eens zijn, en ten bewijze hiervan citeert hij CARRÉ, Les lois de la procédure, Tome III, pag. 120, qu. 2790: „La solution de cette question nous paraît dériver de la disposition de l'art. 1258 § 6 du Code Civil, qui veut que les offres soient faites au lieu dont on est convenu pour le paiement, et que s'il n'y a pas de convention spéciale sur le lieu du paiement, elles soient faites à la personne ou au domicile du créancier, ou au domicile élu pour l'exécution de la convention. Or, il n'est pas douteux que la consignation doit être effectuée dans le bureau du lieu où les offres ont été faites, et par conséquent la demande en validité ou invalidité, soit des offres, soit de la consignation, est de la compétence du tribunal dans l'arrondissement duquel les offres ont été signifiées.”

In hetzelfde tijdschrift geeft de Heer S. M., op blz. 47 en volgg., eenige bedenkingen tegen het hierboven gezegde. Hij betwijfelt of het gevoelen omtrent den rechter, die kennis moet nemen van

de waarde van een aanbod, wel zoo eenparig is als G. dit opgeeft.

PIGEAU, BERRIAT-ST. PRIX, ROGRON en meer anderen gaan onze vraag met stilzwijgen voorbij en PAILLIET (Manuel de Droit Français, op art. 815 C. de P.) bestrijdt juist het gevoelen van CARRÉ dat door G. is aangehaald. PAILLIET is van meening, dat de eisch tot *van-waarde-verklaring* behoort bij de rechtbank waar de betaling moest geschieden, maar die tot *nietig-verklaring* bij den rechter van de woonplaats des verweerders, volgens de algemeen voorschriften omtrent dagvaarding in persoonlijke zaken. Eene bijzondere bepaling hierover bestaat evenmin in ons wetboek als in het Fransche, en OUDEMAN gelooft met den schrijver in de Opmerkingen en Mededeelingen, I. bl. 48, dat men op goede gronden hier de toepasselijkheid der algemeene regelen van rechtspleging mag aannemen, als welke toch gelden zoo dikwijls als aan deze niet is gederogerd. Niet ten onrechte schijnt dus deze schrijver te beweren, dat men hier art. 126 W. v. B. Rv. hebbe te volgen, waarin, in de eerste alinea, wordt bepaald, dat de verweerder in zuiver persoonlijke zaken, of in die welke roerend goed betreffen, zal worden gedagvaard voor den

rechter van zijne woonplaats; maar men moet er, volgens het oordeel van OUDEMAN, bijvoegen die van art. 314, voor het geval dat het aanbod eene zaak van koophandel betreft ¹⁾).

Komt de eisch tot van waarde- of van nietigverklaring in eene reeds tusschen den schuldenaar en den schuldeischer hangende zaak voor, dan wordt hij als een incident behandeld.

De plaats, waar wettig geconsigneerd kan worden, is bij ons, zooals reeds aangetoond is, niet vermeld; de door de Fransche wet aangewezen plaats voor consignatie is blijkbaar alleen voor geld bestemd; hieruit volgt nog niet, dat consignatie alleen voor geldsommen geldt, welke leer door MARCADÉ verkondigd is. Houdt men zich aan den tekst van de wet, zoo begint MARCADÉ, dan zou men kunnen zeggen dat ook zaken aangeboden en geconsigneerd kunnen worden en dat zodoende de schuldenaar bevrijd wordt. Hij verklaart dit niet alzo in te zien, en zegt dat de noodzakelijkheid van aanbod en consignatie slechts bestaat voor geldsommen. Tot die meening komt hij door eene vergelijking

¹⁾ Vernède, op art. 796, noot 4.

van art. 1257 C. N. met de volgende, en vooral met art. 1264. Ook doet M. een beroep op het gezond verstand. Stel u eens voor, zegt hij, dat bij de overeenkomst tot het leveren van honderd okshoofden wijn, geen plaats voor de levering genoemd is, dan moet die wijn aangeboden worden aan den persoon of de woonplaats van den schuldeischer. Nu vraagt hij: „Or comment voudrait-on qu'un débiteur fit voiturier à 100 ou 200 lieues, jusqu'au domicile du créancier, qui peut bien n'être pas le lieu du paiement, par exemple les cent pièces de vin qu'il doit livrer? une telle règle se comprendrait pour les choses d'un transport facile, mais il est évident qu'on n'a pas pu avoir l'idée de l'établir pour toutes choses indistinctement. Aussi allons nous voir qu'elle n'existe que pour l'argent.”

Voordat wij verder nagaan wat MARCADÉ tot deze meening brengt, wenschen wij tegen het hierboven gezegde op te komen en onze gronden voor een tegenovergesteld gevoelen op te geven. Ik geef toe, het transporteren van 100 okshoofden wijn is geen kleinigheid, en men zal hiertoe zonder noodzakelijkheid niet ligt overgaan. Maar wanneer zal deze voorkomen? Alleen dan, wanneer de schuldeischer het aanbod in der minne heeft van

de hand gewezen. De schuldenaar zal dan, om aanbod van gereede betaling te kunnen doen, de partij wijn met het eene of andere vervoermiddel naar den persoon of de woonplaats van den schuldeischer brengen; art. 1260 C. N. geeft hem de verzekering, dat het transport door den schuldeischer betaald zal worden, zoo zijn aanbod deugdelijk is; en weet hij dat er iets aan zijn aanbod ontbreekt, dan zal hij voorzichtig zijn. Weigert de schuldeischer dan nog steeds het aangebodene in ontvangst te nemen, dan staat den schuldenaar nog altijd de weg open om van den rechter eene van-waardeverklaring van het aanbod te vragen; en ik zie niet in, dat die rechter hem dan geen vergunning zou verleen en om een kelder te huren en daar den wijn in te consigneren, alles op kosten van den schuldeischer. Voor dezen is dit dan wel een eenigzins kostbare zaak, maar *habet quod sibi imputet*.

MARCADÉ tracht zijne leer, door nog meer bewijzen aan te voeren, ingang te doen vinden. „Notre article (1257) en effet,” zegt hij, se lie intimement avec les suivans, qui ne sont que la développement de sa pensée. La loi, après avoir dit dans notre article 1257, que pour opérer la

libération, il faut des offres réelles suivies de consignation, explique immédiatement dans l'article 1258 les conditions de ces offres réelles, et dans l'article 1259 les conditions de la consignation. Or l'art. 1258 dit que les offres doivent être de la totalité *de la somme* et des arrérages ou intérêts; puis l'art. 1258 veut que la consignation soit faite dans *le dépôt indiqué par la loi pour les consignations* (et il n'y a jamais eu de dépôt indiqué par la loi que pour les sommes d'argent), qu'elle soit faite avec les intérêts jusqu'au jour du dépôt et qu'il y ait eu proces-verbal des *espèces* offertes."

Wij zien dus dat M. uit de woorden: „totalité de la somme”, „arrérages ou intérêts” en „espèces” in de artt. 1258 en 1259 voorkomende, bewijzen wil afleiden voor zijne stelling. Het staat mij vrij andere woorden in diezelfde artikelen aan te halen, waaruit het tegenovergestelde zal blijken.

Over art. 1257 zal ik nu niet spreken, maar wijs slechts op art. 1259 sub 1°, waar ik vind: „qu'elle ait été précédée d'une sommation con-
„tenant l'indication du lieu où *la chose offerte* sera
„déposée”, en op hetzelfde artikel sub 4°, waar gewag gemaakt wordt van „*la chose déposée*.” Hier-

door is m. i. evengoed het bewijs geleverd dat eene zaak wel, als door MARCADÉ bewezen is, dat zij niet geconsigneerd kan worden. Aan het laatste argument van MARCADÉ ontszeggen wij dus alle kracht van bewijs.

Wij zagen boven reeds, dat M. voorts zijn beweren grondvest op de bepaling dat er geconsigneerd moet worden op de plaats door de wet bepaald. Alleen voor geld heeft de wet eene plaats bepaald voor consignatie: wat geen geld is, andere zaken, kunnen bijgevolg niet in bewaring gegeven worden. Wij vragen aan MARCADÉ of hij dan gewild had dat de wetgever plaatsen opgegeven had, waar *zaken* moesten geconsigneerd worden. Waar zouden die plaatsen hebben moeten zijn, en van welken aard?

Plaatsen, waar zaken geconsigneerd moeten worden, kunnen niet bestaan; vooreerst zouden zij dan wel overal mogen zijn, en dan nog ware het onmogelijk *a priori* te bepalen hoe de inrichting er van zijn moet. Het zou te veel van den wetgever gevergd zijn, dat hij moet voorzien in al de gevallen waarin consignatie kan voorkomen; hij zou dan moeten zorgen voor vischkaren voor iemand die aanbod doet van een partij levenden visch, voor stallen

voor iemand die vee aanbiedt, kortom voor honderden andere gelegenheden om te consigneeren, afhankelijk van den aard der schuld, te talrijk om aan te denken of op te noemen.

Ten slotte vestigt MARCADÉ de aandacht op art. 1264 C. N. De schuldenaar heeft hier, nu er alleen over een bepaalde zaak gesproken wordt, niets anders te doen dan te maken dat die zaak op de plaats, voor de levering bestemd, komt, en dan den schuldeischer te sommeeren die zaak tot zich te nemen; dus, zegt hij, nu het eene zaak geldt, is er van geene consignatie sprake.

Maar hoe komt dat?

Omdat de wetgever ingezien heeft, dat die zekere bepaalde zaak evengoed een hippopotamus als een diamantje kan zijn, en het dus onmogelijk was te voren een plaats er voor aan te wijzen; juist daarom is aan den rechter de bevoegdheid verleend aan den schuldenaar vergunning te geven het verschuldigde in eene *andere plaats* te consigneeren, en die andere plaats zal dan, naar gelang het voorwerp zulks vordert, een hok met water, of een juweelkistje, of iets anders moeten zijn.

Art. 816 C. de Proc. Civ. vooral, is, dunkt mij, een krachtige grond om het gevoelen van

MARCADÉ niet te omhelzen: „Le jugement qui déclarera les offres valables, ordonnera, dans le cas où la consignation n'aurait pas encore eu lieu, que, faute par le créancier d'avoir reçu la somme ou la chose offerte, elle sera consignée”.

Ik geloof dat het minder bedenkelijk is, overal „la somme ou la chose” te lezen waar alleen „la somme” staat, dan waar „la somme ou la chose” staat, „la chose” te schrappen.

Ik hoop door het bovenstaande genoegzaam aangetoond te hebben, dat het gereede aanbod en de consignatie van andere zaken dan geld wel degelijk plaats kunnen hebben.

EENIGE GEVOLGEN.

Na in de voorgaande bladzijden den aard en het karakter van het aanbod en van de consignatie ontvouwd te hebben, rest mij nu nog na te gaan, welke er de voornaamste gevolgen van kunnen zijn.

De eerste vraag die zich hier voordoet, is: wordt de schuldenaar bevrijd door het aanbod of door de consignatie, m. a. w., wanneer is hij van zijne verplichting ontslagen, reeds dadelijk als hij aanbod van gereede betaling gedaan heeft, of eerst wanneer hij het aangebodene geconsigneerd heeft? Door de onduidelijke bepaling hieromtrent, zoowel in den C. N. als in ons Wetboek, is deze vraag door de verschillende schrijvers, op verschillende wijze beantwoord.

De woorden van art. 1440 al. 2, B. W. „aanbod gevolgd van bewaargeving bevrijdt den schul-

denaar, en strekt ten zijnen opzigte tot betaling," hebben aanleiding gegeven, om zoowel te zeggen dat aanbod alleen, als dat aanbod en consignatie zamen bevrijden.

Leest men in ons artikel: Aanbod, — dan in parenthesi: gevolgd van bewaargeving, — bevrijdt enz., dan zou men ligt geneigd zijn te denken dat het aanbod bevrijdt. Ik geloof echter niet dat de woorden „gevolgd van bewaargeving" in parenthesi gelezen moeten worden, maar veeleer dat zij als een „conditio sine qua non" te beschouwen zijn. Ik vat art. 1440 al. 2 aldus op: aanbod, mits het van consignatie gevolgd worde, bevrijdt den schuldenaar, waaruit voortvloeit dat het aanbod bij het achterwege blijven van de consignatie voor den schuldenaar geene liberatoire kracht hoegenaamd, bezit.

Onze wetgever heeft een middel in het leven willen roepen, waardoor de schuldenaar zich zou kunnen bevrijden, indien de schuldeischer de verbintenis wilde laten voortbestaan. Hij noemt dat middel in art. 1417 „aanbod van gereede betaling, gevolgd van consignatie of bewaargeving" en spreekt daarover in Afd. 2, Tit. IV. Nu gaat het m. i. niet aan, te zeggen, dat alleen het aanbod

bevrijdt; wilde de wetgever dat, hij zou art. 1417 anders geredigeerd hebben. Wanneer een samengesteld middel voorgeschreven wordt om een toestand te doen eindigen, dan kan men niet dat samengestelde middel gaan ontleden, en aan een der bestanddeelen de kracht geven, die het geheel toekomt.

Ook de woorden van art. 1442 al. 2, voorschrijvende dat het aangebodene geconsigneerd moet worden „met de interessen tot den dag der bewaarestelling toe,” willen sommigen aanhalen om te bewijzen dat de schuldenaar niet bevrijd is, vóórdat de consignatie plaats heeft gehad; hoe wil men interessen betalen van eene zaak waarvan men reeds (door het aanbod) bevrijd is?

Ik geloof echter dat wij den grond voor deze bepaling elders moeten zoeken. Onderstel dat ik aan A eene som geld schuldig ben. Ik bied hem die gerechtelijk aan en ben niet meer in verzuim. A. weigert het aangebodene aan te nemen: wanneer ik nu onmiddellijk consigneer, dan behoef ik geene renten te betalen; maar wacht ik een geruimen tijd, mag ik dan hetgeen die geldsom heeft kunnen opbrengen voor mij houden? Neen, zeker niet: want door aanbod te doen heb ik

getoond, dat ik van het verschuldigde af wilde zijn: de lasten er aan verbonden wil ik niet meer hebben, genot mag ik er dus ook niet van hebben. Dit is de reden, waarom de interessen, die het verschuldigde opbrengt tusschen het aanbod en de consignatie, aan den schuldeischer ten goede komen.

TOULLIER ¹⁾ leert echter, dat het de bedoeling van den wetgever geweest is, dat het aanbod van gereede betaling, alleen, den schuldenaar bevrijden zou. „Les offres réelles, suivies de consignation, libèrent le débiteur, dit très-énergiquement l'art 1257 du Code Civil. Il ajoute qu'elles tiennent à son égard lieu de paiement; ce qui est conforme à la règle de droit, qui veut dans tous les cas, qu'on répute fait tout ce que l'adversaire vous a empêché de faire. In omnibus causis pro facto accipitur id, in quo per alium morae fit quominus fiat ²⁾).

Remarquez que le Code ne dit pas: *la consignation, précédée* des offres, *libère* le débiteur, mais *les offres, suivies* de consignation. Ce sont donc

¹⁾ VII. 225.

²⁾ L. 39 Dig. de R. J.

les offres réelles qui libèrent le débiteur et lui tiennent lieu de *paiement*, parce que le paiement est censé effectué du moment où le créancier l'a empêché de le faire; *pro facto accipitur*. Le débiteur est donc libéré avant la consignation". Hiermede wil TOULLIER bewijzen, ook dat de interessen, bij het doen van aanbod, ophouden te loopen — doch hierover later.

DIEPHUIS, die aan het aanbod alleen geen bevrijdende kracht toekent, komt tegen de woorden van TOULLIER op. Of er „aanbod, gevolgd door bewaargeving" dan wel „bewaargeving, voorafgegaan door aanbod" staat, doet er, volgens hem niets toe. „Ons komt het vrij onverschillig voor," zegt hij, „of de eene of de andere uitdrukking gebezigd is: in ieder geval toch wordt zoo wel de bewaargeving door het aanbod voorafgegaan, als het aanbod door de bewaargeving gevolgd; alleen schijnt het meer natuurlijk dat hetgeen voorafgaat genoemd wordt voor hetgeen volgt". Voor hem is overigens de verplichting om, volgens art. 1442 n°. 2 B. W., interessen te betalen tot den dag der consignatie een gewichtige grond om aan te nemen dat alleen door de consignatie bevrijding bewerkt wordt. Ten slotte wijst hij

er op, dat in artt. 1444, 1445 en 1447 B. W. telkens van het *in bewaring gestelde*, en niet van het aangebodene gesproken wordt.

Van de schrijvers uit lateren tijd is het alleen DE PINTO, die van meening is dat het aanbod van gereede betaling bevrijdt. In zijne Handleiding tot het B. W., 2^e gedeelte, § 826, zegt hij, dat het aanbod van gereede betaling drie gevolgen heeft en dan noemt hij in de eerste plaats dit, dat de schuldenaar bevrijdt wordt van den dag van het aanbod en niet van den dag der consignatie; het aanbod, gevolgd van bewaargeving, zegt art. 1440; zoodra dus het verschuldigde is in bewaring gegeven, wordt de schuldenaar geacht op den dag van het aanbod te hebben betaald.

Lijnrecht hiertegenover staat hetgeen door ZACHARIAE geleerd wordt: „La consignation faite „régulièrement par le débiteur, c'est-à dire faite „conformément aux dispositions qui précèdent, (aanbod beschouwt hij dus alleen als een voorafgaande handeling, noodzakelijk om de consignatie waarde te geven) le libère de son obligation vis-à-vis „du créancier, comme le ferait le paiement opéré „entre les mains de ce dernier, de telle sorte qu'à „dater du moment où la consignation a eu lieu

„la dette cesse, par exemple, de porter des intérêts,
„et que ce qui a fait l'objet du paiement, est aux
risques du créancier.”

MASSÉ en VERGÉ (aant. op ZACHARIAE) laten
hierop volgen: „Ainsi les offres ne sont pas à elles
„seules libératoires, même pour les intérêts.”

Ook DEMOLOMBE, in zijn *Traité des Contrats*,
hetgeen van recenten datum is, weigert aan te
nemen dat het aanbod alleen den schuldenaar be-
vrijdt; de opvolging van beide handelingen is noo-
dig voor de bevrijding.

Behalve de reeds genoemde schrijvers, kan men
nog vergelijken DURANTON XII, 200 en 218,
MARCADÉ bl. 508, „la consignation de la somme
due, quand elle a été précédée d'offres valables
et qu'elle est régulièrement faite, tient lieu de
paiement pour le débiteur,” OUDEMAN Handb. t. d.
Burg. Rechtsv., III, 4e Druk, blz. 193, de schrij-
ver in de Opmerkingen en Mededeelingen op blz.
17, deel I, en S. M. t. z. p. blz. 38, en voorts
CARRÉ, *Cours de Proc. Civ.*, Tom. 3, op art. 816.
Deze laatste beschouwt het gerechtelijk aanbod als
niets meer dan als een voorloopigen maatregel
om tot de bewaarestelling te geraken.

Ook het Romeinsche Recht leert, dat de schul-

denaar zich slechts door de inbewaarestelling kan bevrijden; lex 9 Cod. de Solutt. et Liber. zegt: „*Obsignatione totius debitae pecuniae solemniter facta liberationem contingere manifestum est.*” Eindelijk is nog op die leer gebouwd de rechtsregel: „*Oblatio sine pecuniae obsignatione non valet* ¹⁾).

Hebben wij kunnen besluiten dat aan het aanbod de kracht van bevrijding ontzegd moet worden, de vraag rijst nu bij ons of zich aan het aanbod andere gevolgen kunnen vastknoopen.

Deze vraag geloof ik bevestigend te kunnen beantwoorden.

Het aanbod van gereede betaling voorkomt de mora. Uit art. 1274 B. W. zien wij dat de schuldenaar, die zijne verbintenis niet op den bepaalden tijd nakomt, in verzuim is.

Biedt hij op den juisten tijd gerechtelijk aan, de praestatie, waartoe hij genoodzaakt is krachtens de verbintenis, te vervullen, dan kan hij, al wacht hij langen tijd met de inbewaargeving, niet door een bevel of andere soortgelijke akte of uit krachte

¹⁾ Opm. en Meded. I. blz. 39.

der verbintenis zelve in mora gesteld worden. — Door aanbod te doen, doet hij wat hij kan. Is iemand, die aanbiedt te doen hetgeen hem opgelegd is, in mora? Neen; het nakomen van zijne praestatie is niet alleen een plicht, maar ook een recht; de schuldenaar die van zijn recht gebruik maakt door aanbod te doen, handelt niet wederrechtelijk en is m. i. niet in verzuim te stellen. — De schuldeischer daarentegen heeft naast zijn recht om op praestatie aan te dringen ook den plicht genoeg te nemen met het hem aangeboden, zoo niets daaraan ontbreekt. Weigert hij zonder grond aan te nemen, dan gaat hij zijn plicht te buiten en verdient een straf; hij wordt nu op zijne beurt, na het niet aannemen van het aangeboden, in verzuim gesteld: dit is de *mora accipiendi* of *mora creditoris*.

DEMOLOMBE, AUBRY en RAU en DE PINTO leeren hetzelfde.

Volgens MR. J. KNOTTENBELT, (Diss.: de mora van den schuldenaar naar het Nederlandsch Burgerlijk Regt, Amsterdam, 1864), is de mora het wederrechtelijk opschorten van de uitvoering eener verbintenis. In het wezen der mora ligt iets voortdurends, iets aanhoudends. Door de mora wordt

het recht van den schuldeischer voortdurend geschonden, zoolang de schuldenaar met de praestatie wacht.

Een schuldenaar, die den tijd, voor de praestatie bepaald, laat voorbijgaan is in gebreke gesteld. Hij kan nu, reeds in mora zijnde, aanbod van gereede betaling doen. De vraag is nu: doet dit aanbod de mora ophouden of niet? Ook hier zwijgt de wet.

Naar mijne meening moeten wij aannemen, dat van het oogenblik dat het aanbod gedaan wordt de schuldenaar voor het vervolg niet meer in mora is; dat hij in den tijd, tusschen den dag voor de praestatie bepaald, en dien waarop het aanbod gedaan is, in mora blijft, lijdt geen twijfel: het aanbod kan in het verledene geen uitwerking hebben.

MR. DE PINTO is dit gevoelen toegedaan; ook TOULLIER en DEMOLOMBE zijn van deze meening. ZACHARIAE (Ed. AUBRY ET RAU III. p. 136) daarentegen zegt: „Les offres réelles ne produisent en général d'autre effet, que d'autoriser le débiteur à se libérer au moyen de la consignation de l'objet offert en paiement. Ainsi elles ne purgent pas la demeure du débiteur, elles laissent la chose due à ses risques, lorsqu'ils sont à sa charge,

et elles n'arrêtent pas le cours des intérêts etc. Ces différents effets ne sont attachés qu'à la consignation valablement faite à la suite d'offres réelles régulières."

Hierover zeggen AUBRY en RAU het volgende: „Cependant les offres réelles faites au jour de l'échéance ont encore pour effet d'empêcher que le débiteur, qui se trouve exceptionnellement soumis à l'application de la maxime *dies interpellat pro homine*, ne soit constitué en demeure par la seule échéance du terme.

TOULLIER enseigne même que les offres réelles forment obstacle à ce que le débiteur puisse être ultérieurement constitué en demeure. Nous ne pouvons partager cette opinion: si elle était admise le créancier n'aurait aucun moyen de constituer en demeure le débiteur qui, après avoir fait des offres réelles au jour de l'échéance, ne consignerait pas l'objet offert." Maar dit laatste behoeft niet te gebeuren: het staat den schuldenaar vrij, met de consignatie te wachten zoolang hij wil: geen wetsbepaling verbiedt dit; het moge een leemte in de wet zijn, het is nu eenmaal zoo. Zij gaan voort: „En faisant des offres réelles le débiteur n'a pas encore fait tout ce qui lui était imposé:" niets wordt

hem opgelegd: hij *kan* consigneeën maar *moet* niet: het ergste is dat de verbintenis blijft bestaan zoo hij 't niet doet, en zoo hij dit nu eenmaal verkiest, — waarom dan niet? Hij moet toch de interessen betalen tot den dag der consignatie toe. „La consignation doit suivre ces offres et les suivre dans le plus court délai possible,” laten zij volgen: dit is gemakkelijk gezegd, maar daar dit nergens is voorgeschreven behoeft geen enkele schuldenaar zich daaraan te houden.

Komt de schuldenaar zijne verplichting niet na, dan is er *mora* ten opzichte van hem. Doet hij, in *mora* zijnde, aanbod, is dan de *mora* gestuit? MR. KNOTTENBELT zegt neen. Onze wet zwijgt over de *purgatio morae* geheel. De schuldenaar, die eens in *mora* is, blijft in *mora*, totdat de verbintenis zelve wordt opgeheven.

Eene handeling is noodig om de *mora* te doen ophouden; in het Romeinsche Recht wordt dit nauwkeurig behandeld. De oorzaken, die het einde der *mora* ten gevolge hebben, kunnen in twee klassen verdeeld worden. Vooreerst is iedere wijze, waarop de verbintenis zelve te niet gaat, tevens een middel om de *mora* te doen eindigen: vervolgens bestaan er ook middelen, waardoor alleen de

mora wordt opgeheven, terwijl de verbintenis zelve onaangetast blijft.

Onder deze behoort het aanbieden van het verschuldigde ¹⁾).

Terwijl MR. KNOTTENBELT aantoonst dat in het Romeinsche Recht een *purgatio* of *emendatio morae* mogelijk is, zegt hij, dat op de vraag of zij ook in ons recht mogelijk is, ontkennend moet geantwoord worden.

In de blzz. 152 en volgg. zijner dissertatie trekt hij te velde tegen MR. DE PINTO, die deze zaak anders inziet; hij houdt het voor onmogelijk, uit eenige wetsbepaling bij analogie tot het bestaan der *purgatio morae* te besluiten.

Ik wil hier niet langer bij stilstaan, maar liever verklaren dat het betoog van MR. KNOTTENBELT mij niet heeft kunnen overreden om mijne opinie omtrent de *purgatio morae* te laten varen. Het wil er bij mij niet in, dat een schuldenaar, die, wanneer hij reeds in mora is, aanbod doet, niet van die mora

¹⁾ L. 73 § 2 D. de verb. obl. „Stichi promissor, post moram offerendo, purgat moram,” en L. 91 § 3 D. cod. „Celsus adolescens scribit, eum, qui moram fecit in solvendo Sticho, quem promiserat, posse emendare eam moram postea offerendo.”

bevrijd wordt; hij doet wat hij kan, hij stelt den schuldeischer in de gelegenheid het aangebodene tot zich te nemen; doet deze dat niet, de verbintenis blijft voorbestaan maar de schuldeischer komt in *mora accipiendi*; schuldeischer en schuldenaar kunnen hier niet tegelijk in mora zijn; de schuldenaar moet er dus door zijn aanbod van bevrijd zijn.

Op de vraag: bevrijdt het aanbod of de consignatie den schuldenaar van de verbintenis, zwijgt de wet, evenals zij hier zwijgt; daar zeiden wij, dat de bepaling van het Romeinsche Recht invloed gehad moet hebben op den loop der gedachten van den Franschen en van onzen wetgever; omdat in het Rom. Recht eerst de consignatie bevrijdt, hebben wij voor ons recht, met meer vrijmoedigheid tot hetzelfde kunnen besluiten. Ook hier doen wij dit; het Rom. Recht erkent de *purgatio morae*; in ons recht is daarover niets bepaald, dus ook niets waaruit te bewijzen is dat onze wetgever zich niet aan dit denkbeeld vastgehouden heeft, daarom kunnen wij veilig aannemen dat het aanbod de reeds ontstane mora doet ophouden.

Een andere vraag is deze: doet het aanbod de bij overeenkomst bedongen interessen ophouden te

te loopen? Men zou geneigd zijn met TOULLIER ja te zeggen, maar de uitdrukkelijke bepaling van art. 1442 n°. 2, B. W., dat de interessen tot den dag der consignatie toe in bewaring moeten gesteld worden, staat ons te veel in den weg om niet tot een ander besluit te moeten komen. Of die bepaling billijk is, — daarover later.

TOULLIER (VII, 221) zegt dat, aangezien door het aanbod de schuldeischer in *mora accipiendi* gesteld wordt, men niets anders kan aannemen dan dat daardoor ook de interessen ophouden te loopen. „L'équité ne permet pas qu'il retire aucun profit de la faute, qu'il a faite en refusant de recevoir,” dus moeten de interessen na het aanbod niet meer aan den schuldeischer betaald worden. In n°. 222 en volgg. zegt hij verder, dat dit beginsel geene aanleiding tot zwarigheden had kunnen geven, ware het niet dat men eenige Romeinsche wetten met elkander in overeenstemming had zoeken te brengen.

Duidelijk genoeg zegt L. 6. Cod. de Usur. 4, 32. dat de interessen ophouden te loopen door het aanbod; zie ook L. 12? § 5 D. 45, 1. Andere wetten schijnen hiermede in strijd, en daarom hebben de oudere rechtsgeleerden, nadat zij vergeefs getracht hadden een gelijke verklaring voor die

verschillende wetten te vinden, gezegd, dat het aanbod alleen niet voldoende was om den loop der interessen te stuiten.

DUMOULIN ¹⁾ en POTHIER ²⁾ bewezen beide dat naar recht en billijkheid het aanbod wel de interessen doet ophouden. Men bleef echter hierover strijd voeren en zal dit blijven doen zoolang men die verschillende Romeinsche wetten met elkaar in overeenstemming wil brengen. In de vorige eeuw leerden de Fransche rechtsgeleerden, dat het een oud gebruik was, dat het aanbod de interessen doet ophouden, maar dat de nieuwe jurisprudentie aannam, dat eerst met de consignatie de renten ophielden te loopen. Voor deze nieuwe leer werd als grond opgegeven dat, aangezien de schuldenaar eerst door de in-bewaarstelling wordt bevrijd, het ook billijk is, dat hij van de zaak, waarvan hij zoolang geniet, tot de consignatie toe de renten betaalt. TOULLIER komt hiertegen op, al stelt men dat eerst de consignatie bevrijdt.

Om aan dien strijd een einde te maken, zegt hij, heeft de Fransche wetgever bepaald dat de

¹⁾ De Usuris, Qu. 39, n°. 296.

²⁾ Traité du contrat de constitution n°. 209.

schuldenaar door het aanbod bevrijd wordt: dus de interessen houden op bij het aanbod. „Les „offres réelles, suivies de consignation, libèrent le „debiteur, dit très-énergiquement l'art. 1257 du „Code Civil. Il ajoute qu'elles tiennent à son égard „lieu de paiement,” en dit, zegt hij is in overeenstemming met den rechtsregel, die voorschrijft dat men alles voor gedaan moet houden wat de tegenpartij heeft verhinderd te doen. ¹⁾

TOULLIER, na een poging aangewend te hebben om te bewijzen dat het aanbod bevrijdt voordat de consignatie gedaan is, komt tot de volgende gevolgtrekking: „par conséquent les intérêts ont cessé de „courir; car il serait trop absurde de dire qu'ils „continuent de courir après la libération du débiteur.”

Zooals hierboven reeds gezegd is, kan het oogenblik waarop aanbod gedaan wordt niet worden aange-merkt als dat, waarop de schuldenaar bevrijdt wordt. Als dit dus alles was wat TOULLIER voor zijne stelling te zeggen had, dan zouden wij haar reeds dadelijk kunnen verwerpen. Hij zelf heeft echter ook een bezwaar gevonden tegen het door hem

¹⁾ In omnibus causis, pro facto accipitur id, in quo per alium morae fit, quominus fiat; L. 39 de R. L. (50.17).

beweerde; laat ons zien welk bezwaar dat is en hoe hij het wegneemt.

De bepaling in art. 1259 n° 2 C. N. (dat de schuldenaar de hoofdsom moet consigneeren *met de interessen tot den dag der bewaargeving toe*) staat aan zijn beweren tamelijk wel in den weg.

Dezen hinderpaal tracht hij uit zijnen weg te nemen door de bepaling van art. 1259 n°. 2 op rekening van de onvolkomenheid van 's menschen vernuft te schuiven en te zeggen dat dit in strijd is met het in art. 1257 voorgeschreven beginsel: want is de schuldenaar bevrijd door het aanbod, dan hebben de interessen opgehouden te loopen van den dag der bevrijding, d. i. van het aanbod, af; blijven de interessen voortloopen tot aan de consignatie, dan is de schuldenaar ook niet door het aanbod bevrijd.

Niet alleen tevreden met den wetgever te beschuldigen van op zoo kort een' afstand van elkaar twee tegenstrijdige wetsbepalingen te plaatsen, gaat hij nog verder en deelt ons mede dat de wetgever, zelf ook die tegenstrijdigheid opgemerkt hebbende, die heeft willen verwijderen door art. 816 Code de Proc. Civ. Dit artikel zegt: „Le jugement, „qui déclare les offres valables, ordonnera, dans

„le cas où la consignation n'aurait pas encore eu
„lieu, que faute par le créancier d'avoir reçu la
„somme ou la chose offerte, elle sera consignée;
„*il prononcera la cessation des intérêts du jour*
„*de la réalisation.*”

TOULLIER vindt dat het hier duidelijk gezegd is, dat de renten ophouden verschuldigd te zijn met het aanbod, want hij houdt „réalisation” voor het aanbod: aan de bepaling van art. 1259 n°. 2 is dus, volgens hem, door art. 816 C. d. Pr. C. gederogerd.

Eén ding is nu maar ongelukkig voor TOULLIER: „le jour de la réalisation” is „le jour du dépôt.” Dit althans is het gevoelen van andere schrijvers, naar ik meen niet ten onrechte, o. a. van MASSÉ en VERGÉ, welke zeggen: „il résulte du rapport fait au Corps législatif sur cet article par M. TARRIBLE, qu'il entend parler de la réalisation *du dépôt*, c'est-à-dire de la consignation et non de la réalisation des offres.” Het vonnis, waarover art. 816 C. de Pr. spreekt, verklaart eerst dat het aanbod van waarde is; het aanbod is dus afgehandeld; nu gaat de wetgever voort: dat vonnis beveelt de consignatie en zegt tevens dat de interessen niet meer loopen zullen van den dag der „réalisation”

af, dat is mijns inziens van de „*réalisation*” van hetgeen in het vonnis bevolen wordt, nam. de consignatie. Hadden de interessen reeds opgehouden te loopen van het aanbod, dan zou geene andere bepaling dan die voor de van-waardeverklaring van het aanbod noodig geweest zijn: nu zij eerst ophouden bij de consignatie wordt het er bij gezegd.

Stellen wij eens met TOULLIER, dat de wetgever art. 818 C. de Pr. in het leven geroepen heeft om aan het in art. 1259 n°. 2 C. N. gezegde te derogeeren, dan nog vragen wij hoe het mogelijk is dat dit op een wijze is geschied, die zoo verbazend veel aan duidelijkheid te wenschen overlaat. Ook hierom gelooven wij dat de bepalingen in de artt. 816 C. de Pr. en 1259 n°. 2 C. N. niet met elkaar in strijd zijn. Van de nieuwere schrijvers hierover haal ik slechts DEMOLOMBE aan, die in n°. 144 en volgg. het bewijs levert dat de interessen ophouden te loopen bij de consignatie en niet reeds bij het aanbod.

En dat de interessen tot aan de consignatie toe verschuldigd moeten zijn, zooals onze wet ook voorschrijft, brengt wel de billijkheid mede. De schuldenaar die aanbod gedaan heeft en niet consigneert kan natuurlijk van het aangeboden profiteeren; dat

heeft de wet niet gewild, daarom moeten de interessen betaald worden tot op de consignatie toe.

Zagen wij reeds een enkel gevolg van het aanbod alleen: wanneer eene verbintenis aangegaan is onder een strafbeding, dan zal het ook zijn invloed toonen. Rust op den schuldenaar bijv. de verplichting een zeker paard te leveren, of, zoo hij dit niet doet, 600 gulden te betalen; en hij doet aanbod van het paard op den daarvoor gestelden dag, dan kan de schuldeischer later geen recht meer doen gelden op de 600 gulden, want door het gereede aanbieden van het paard wordt bewezen dat het paard leverbaar was, en de strafbepaling vervalt alsnu; al sterft het paard terstond na het aanbod, de schuldeischer heeft geen recht meer op de 600 gulden.

Een enkel woord over het periculum.

Zoodra eene verbintenis tot stand komt om eene zaak te leveren, is die zaak voor rekening van den schuldeischer; gebeurt er een ongeluk aan die zaak, dat is nadeel voor den schuldeischer, behalve wanneer die zaak verminderd of vernietigd is door de schuld van den schuldenaar, of wanneer deze nalatig is haar te leveren op den bepaalden tijd:

wordt de zaak niet op dien dag geleverd, dan is zij voor rekening is van den schuldenaar die dan in mora is. (Art. 1273 B. W.)

Van zulk eene te leveren zaak wordt door den schuldenaar op den juisten tijd aanbod van gereede betaling gedaan. Zij was vóór het aanbod reeds voor rekening van den schuldeischer; zij blijft dit *a fortiori* na het aanbod, want daardoor is de schuldeischer in mora accipiendi: welke verandering zou het aanbod hierin kunnen brengen? De zaak zal voor rekening van den schuldeischer blijven gedurende den tijd, die tusschen het aanbod en de consignatie verloopt, en het na de consignatie ook blijven.

De bepaling van art. 1440 n°. 2 B. W.: „Zoo-
„danig aanbod gevolgd van bewaargeving bevrijdt
„den schuldenaar en strekt ten zijnen opzichte tot
„betaling enz., *blijvende* het alzoo *in bewaring*
„gebragte voor rekening van den schuldeischer,”
geeft mij aanleiding het volgende op te merken.

De woorden „het alzoo *in bewaring gebragte*”
doen ons vragen of de wetgever hier consequent
is geweest in de toepassing van het beginsel in
art. 1273 B. W. uitgedrukt.

Qui de uno dicit de altero negat. Er staat: het
in bewaring gebrachte is voor rekening van den

schuldeischer — dus het aangebodene is niet voor zijne rekening. Dit is m. i. onjuist. De schuldenaar die aanbiedt eene zaak te leveren, is niet van mindere conditie dan wanneer hij die niet aangeboden heeft; hoe zoude hij in eens de verantwoordelijkheid krijgen van eene zaak, welke hij volgens art. 1273 niet had?

Zelfs al had art. 1440 al. 2 gezegd: „blijvende het aangebodene enz.,” dan nog zou hier eene overtolligheid gestaan hebben, terwijl wij nu eene onjuistheid te lezen krijgen.

Aanbod en consignatie achtereenvolgens naar behooren gedaan, bevrijden den schuldenaar geheel, maar, zooals wij in het begin dezer bladzijden reeds aangestipt hebben, de zaak is daarom de wereld nog niet uit; de schuldenaar heeft zich gekweten van zijne verplichting en het verschuldigde is in bewaring gebracht, maar zoolang de schuldeischer niet de geconsigneerde zaak tot zich genomen heeft, kan men niet zeggen dat hem betaald is.

Tot dusverre heeft het aanbod gevolgd van consignatie slechts den schuldenaar nut aangebracht, niet den schuldeischer. Zoodra echter de schuldeischer het geconsigneerde tot zich neemt is de

verbintenis opgeheven; hij heeft hetgeen hij hebben moest en dadelijk bij het aanbod zou gekregen hebben, zoo hij niet geweigerd had; maar nu heeft hij bovendien al de kosten te betalen.

Wanneer iemand eene schuld betaald heeft, dan mag hij na eenigen tijd het betaalde niet terugnemen en zal zulks in de meeste gevallen ook niet kunnen doen, want door de levering van het betaalde is de schuldeischer eigenaar van het betaalde geworden.

Heeft er echter consignatie plaats gehad, dan heeft de schuldenaar het in zijne macht de verbintenis die voor hem gekweten was te doen herleven: de schuldeischer is door het in-bewaringstellen van het verschuldigde geen eigenaar geworden, want aan hem is niet geleverd; de Staat, vertegenwoordigd door den Ontvanger der Registratie is evenmin eigenaar geworden, want aan hem is wel geleverd maar niet met den wil van eigendom over te dragen. Wie moet nu dus nog eigenaar van het in bewaring gestelde zijn? Er blijft niemand meer over dan de schuldenaar, want eene *res nullius* kan het ook niet geworden zijn.

Het klinkt wel vreemd, dat de eigenaar van eene zaak, waarvan hij aanbod doet en welke hij in bewaring stelt om zich er van te ontdoen, na die

in-bewaringstelling — dus nadat hij bevrijd is — toch, eigenaar van die zaak blijft: maar zoo is het toch en het gevolg hiervan zien wij in art. 1444 B. W. genoemd. Dit artikel zegt dat, zoolang het in bewaring gebrachte niet door den schuldeischer is aangenomen, de schuldenaar het kan terugnemen; dit is ook het geval, wanneer de consignatie nog niet goed en van waarde verklaard is; het artikel voegt er bij, dat de medeschuldenaren en borgen dan niet bevrijd zijn. Dat komt doordien de verbintenis niet geheel en al opgeheven is. Cf. art. 1882 B. W.

Deze bepaling kwam ook reeds in den Code voor. Zij luidde: „Tant que la consignation n'a point été acceptée par le créancier, le débiteur peut la retirer; et s'il la retire, ses codébiteurs ou ses cautions ne sont point libérés.”

De woorden „et s'il la retire” waren in art. 28 der wet van 1 Maart 1825 (Staatsbl. n°. 17) weêrgegeven door „en zoo hij zulks doet,” waarvoor in art. 15 der wet van 15 Junij 1833, (Staatsbl. n°. 35) in de plaats gesteld werd: „in dat geval”, 't geen men nog in ons artikel vindt. Men ziet dus, dat ook hier de navolging van den Code vrij getrouw heeft plaats gehad.

De verbintenis herleeft dus wanneer het geconsigneerde teruggenomen wordt.

Wanneer de consignatie goed en van waarde verklaard is, dan kan de zaak niet zonder de toestemming van den schuldeischer teruggenomen worden. De gerechtelijke uitspraak heft de verbintenis voorgoed, geheel, op. Nu zijn de borgen en medeschuldenaren bevrijd; al geeft nu de schuldeischer aan den schuldenaar de toestemming het eenmaal geconsigneerde terug te nemen, dan zullen medeschuldenaren en borgen hierdoor niet lijden. Dit is in art. 1445 B. W. bepaald. Art. 1447 steunt op hetzelfde beginsel; de schuldeischer geeft zijn toestemming aan den schuldenaar om het in bewaring gebrachte terug te nemen, nadat de consignatie door een vonnis bekrachtigd was; hij mag nu niet meer gebruik maken van de voorrechten en hypotheeken, die aan zijne inschuld verknocht waren. Eene nieuwe schuld is ontstaan en de accessoiren van de oude schuld zijn op deze niet overgegaan.

Art. 1446 B. W. is in onze wet geplaatst uit een billijkheidsbeginsel: men oordeelde dat, wanneer de consignatie geschied en hiervan kennis gegeven was aan den schuldeischer, deze aan een jaar tijd genoeg zou hebben om te onderzoeken of het ge-

consigneerde overeenstemde met zijne vordering en om zich in het tegenovergestelde geval te beklagen en om de consignatie van onwaarde te doen verklaren. Het zou te drukkend zijn voor de medeschuldenaren en borgen, om misschien jaren lang in te moeten staan voor eene schuld, waartoe zij zich wellicht niet zouden verbonden hebben, zoo zij wisten dat ook hunne verantwoordelijkheid zoo lang zou duren. Daarom bepaalt ons artikel dat de medeschuldenaren en borgen bevrijd zullen zijn, wanneer de schuldeischer na den dag van de beteekening van de consignatie een jaar heeft laten voorbijgaan, zonder hare bestaanbaarheid te betwisten.

STELLINGEN.

ST ELLINGEN.

I.

Wanneer het vermogen van den emphyteuta aan den Fiscus valt, moet deze den canon betalen.

II.

Ten onrechte beweren KÜHNE (Jahrbücher für Dogmatik Deel XVII blz. 17) en JESZ (ibidem blz. 158) dat het den schuldenaar niet vrijstaat het verschuldigde in gerechtelijke bewaring te stellen, wanneer betaling van hem gevraagd wordt door hen van welke ieder beweert alléén rechtverkrijgende te zijn.

III.

L. 51 *Pr. Dig. de act. emti* (XIX. 1) sluit de *purgatio morae* niet uit.

IV.

MARCADÉ dwaalt wanneer hij zegt dat consignatie alleen geldt voor geldsommen. (Pag. 67).

V.

Bij het laten maken van werk, maakt de levering der stof door den werkman, de overeenkomst tot een koopcontract.

VI.

Art. 1550 B. W. ziet niet, wat de plaats der betaling aangaat, op het geval dat op crediet verkocht is.

VII.

Het kind dat bij plaatsvervulling eene erfepisbeurt, behoeft niet in te brengen de giften welke het zelf ontvangen heeft.

VIII.

De erfstelling of het legaat kan gemaakt worden onder een voorwaarde van den blooten wil van een derde afhankelijk.

IX.

In art. 429 B. W. behooren de woorden „behalve vader en moeder” te vervallen.

X.

De vrijstelling in art. 448 B. W. verleend, houdt op bij het eindigen van het vruchtgebruik.

XI.

Terecht zegt Mr. W. MODDERMAN (*Wil of vertrouwen*, blz. 59) „Ik hoop, dat de subjectieve wil langzamerhand zal plaats maken voor het objectief vertrouwen: de Romeinsche consensusleer voor het Germaansche beginsel: belofte maakt schuld.”

XII.

Verzet tegen de homologatie van het accoord kan ook geschieden door den schuldeischer die pand, hypotheek of privilegie heeft en geen afstand daarvan heeft gedaan.

XIII.

Ten onrechte neemt MR. HOLTJUS aan (ad art. 921 W. v. K.) dat de borg van den schuldenaar aan wien surseance is verleend, zich kan beroepen op het voorrecht van uitwinning, wanneer hij geen afstand daarvan heeft gedaan.

XIV.

Wanneer de in art. 67 Wetb. v. Burg. Rechtsv. voorgeschreven vermelding van den dood des procureurs in de beteekening van het vonnis is achterwege gelaten, is deze beteekening niet nietig.

XV.

In een rechtsgeding tot echtscheiding moeten de daadzaken welke eene partij door getuigen wil bewijzen, aan de wederpartij beteekend worden overeenkomstig art. 202 W. v. B. Rv.

XVI.

In zaken van gewone behandeling zal de eisch in reconventie bij beteekende schriftuur van antwoord geschieden.

XVII.

Terecht is in het ontwerp voor een nieuw strafwetboek geen straf bepaald tegen overspel, wat de echtgenooten betreft.

Wel moest daarentegen de vreemde, met wien overspel gepleegd is, aan een straf blootgesteld zijn.

XVIII.

Alhoewel de medeplichtige bij bigamie strafbaar is, zal hij, die zelf ongehuwd zijnde, een huwelijk aangaat met haar die niet weet dat de acte van overlijden van haren echtgenoot valsch is, terwijl hij van die valschheid bewust is, niet gestraft worden.

XIX.

Art. 367 C. P. is niet van toepassing op hem die, in eene vergadering van leden eener overigens besloten maatschappij, iemand belastert, wanneer hij weet dat verslaggevers der dagbladen te dier vergadering aanwezig zijn.

XX.

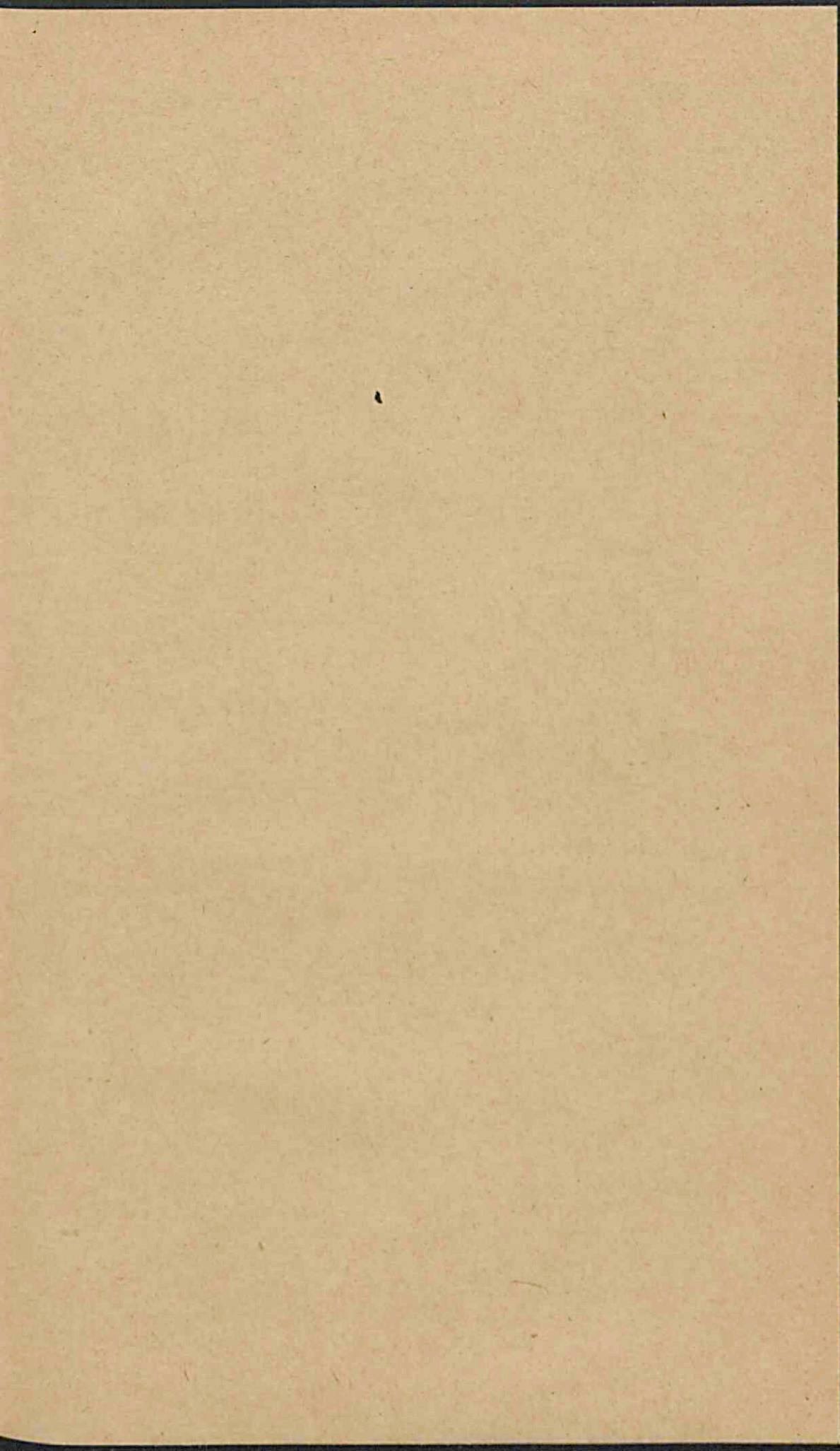
Bij het afleggen van getuigenis in strafzaken kan ook hij, die niet behoort tot eene gezinte die het afleggen van den eed voor ongeoorloofd houdt, volstaan met de belofte van de waarheid te zullen zeggen.

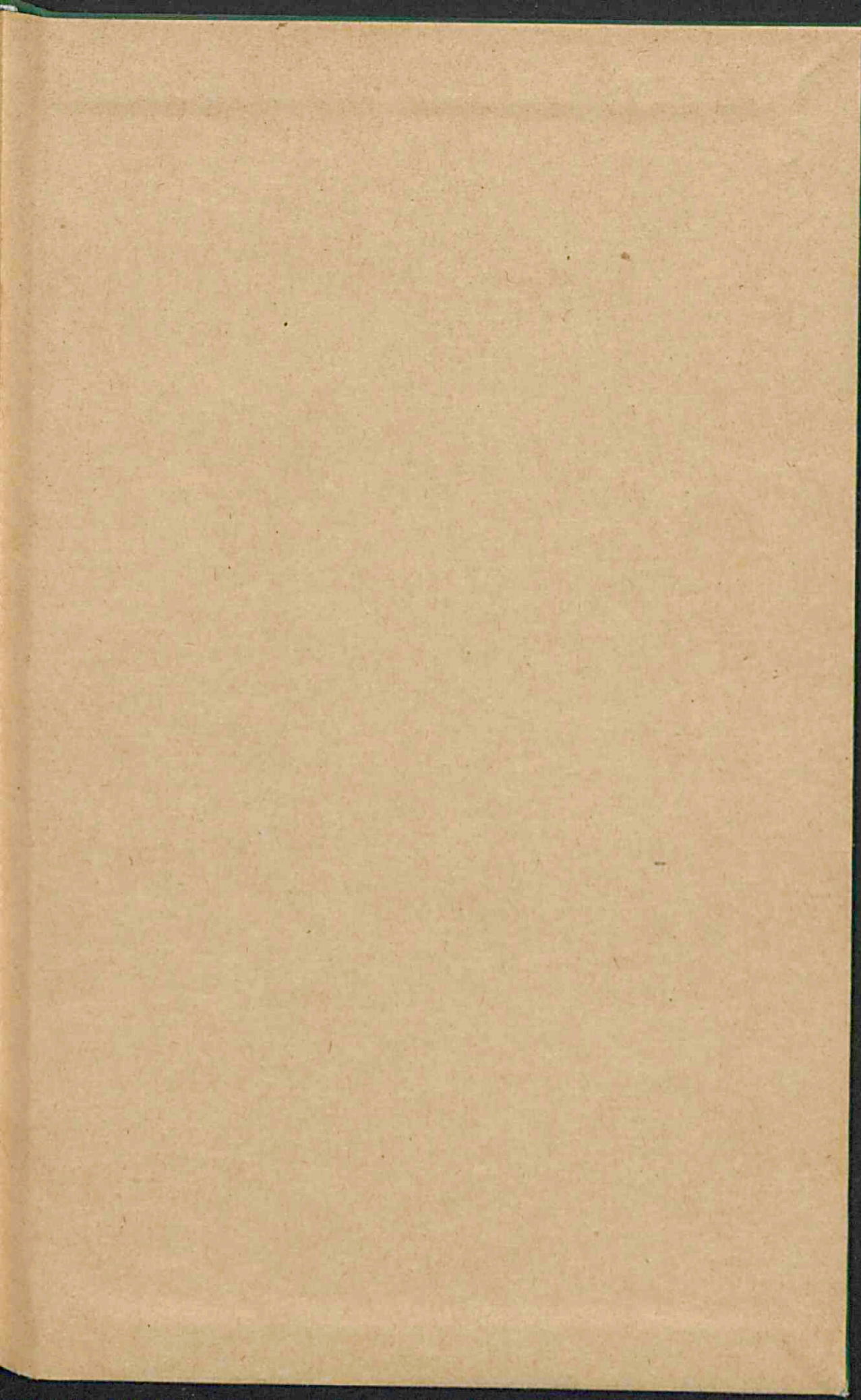
XXI.

Het verzoek om tot makelaar te worden benoemd betreft eene zaak, waarover volgens art. 52 Gemeente-wet, mondeling en bij hoofdelijke oproeping moet worden gestemd.

XXII.

De inkomsten-belasting kan, als algemeene, eenige belasting, niet voldoen.

U
1